



Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

XLVI. De Curialibus causidicis, nempè; De Advocatis; De Procuratoribus, vel causarum Patronis; De sollicitatoribus; Et aliis causarum, vel negotiorum actoribus; Istaque occasione agitur de Collegiis ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

DISCURSUS XLVI.

DE CURIALIBVS IN GENERE.

De Curialibus caufidicis, nempè; De Advocatis, De Procuratoribus, vel caufarum Patronis; De follicitatoribus, & aliis caufarum, vel negotiorum actoribus; Istaque occasione agitur de Collegiis Advocatorum, & Procuratorum Confistorii; Et de Advocatis fisci; De Commissario Camerae; & Procuratoribus pauperum.

Ac etiam de modo scribendi, vel confulendi, tam in facto, quam in iure; Et de modo orandi, siue informandi in voce.

I.

DE Curialibus, eorumque diversis speciebus, à n. 1. ad 14.

II.

De Advocatis Confistorialibus, & non Confistorialibus, à n. 15. ad n. 68.

III.

De Advocatis pauperum & Camerae, & fisci, à n. 69. ad 96.

IV.

De Procuratoribus collegialibus, & non collegialibus à n. 97. ad 117.

V.

De Fiscali Urbis; Commissario Camerae, & procuratoribus pauperum, à n. 118. ad 126.

VI.

De Sollicitatoribus, & Agentibus, à n. 127. ad finem.

S V M M A R I V M.

- 1 Sub nomine Curialium qui veniant in generali Significatione.
- 2 Et qui iuxta loquendi Curie.
- 3 De eodem, & qui sint Iudices, qui dicuntur etiam curiales.
- 4 De distinctione plurium specierum curialium.
- 5 De distinctione plurium specierum Advocatorum.
- 6 De eadem distinctione Procuratorum.
- 7 De examine Procuratorum, ut scribere possint in Rota.
- 8 Sub nomine Procuratorum in Curia, qui proprie veniant.
- 9 De antiqua distinctione inter Advocatos, & caufarum Patronos.
- 10 Quales essent antiqui oratores & an differant, ab Advocatis.
- 11 Quid importet Advocatio, seu nomen Advocati. Card. de Luca. Relatio Curie Romanae

- 12 De eadem distinctione de qua, supra n. 4.
- 13 De oratorum nomen quibus hodie conveniat.
- 14 De erroribus scriptorum adhibendis nunc aliqua vocabula antiqua.
- 15 Qui sint proprie Advocati Curie Romanae, & in quibus versetur eorum munus, & à quibus se abstineant.
- 16 De Advocatorum mercede, & infra n.
- 17 Quod etiam Clerici in Sacris hoc munus in Curia exercent, & de rationibus.
- 18 Quomodo se informant de facto, eiusque circumstantiis.
- 19 Quales partes, vel dotes habere debeant Advocati, & defensores.
- 20 De maiori peritia quae necessaria est in Advocatis Curie Romanae, & de ratione.
- 21 De errore opinantium quod Professores Curie non bene calleant ius civile, & materias prophanas.
- 22 Quod in Urbe servetur potius ius civile,
- 23 De integritate, quae in Advocatis requiritur, & quod adsit in Advocatis Curie.
- 24 Quod in Curia tota vis sit in bene scribendo non autem in loquendo, & quomodo loqui debeant Advocati, vel oretenus informare.
- 25 In quo consistant strepitus, & clamores fori.
- 26 De diversa forma antiqua orandi, & de ratione diversitatis.
- 27 Quid hodie importet orare siue informare in voce.
- 28 De modo scribendi.
- 29 Quod non debeant excitari objecta.
- 30 De ratione ob quam regule artis oratoria non debeant praticari.
- 31 Quod sit studendum brevitati, & de ratione.
- 32 Damnatur opinio eorum qui styli brevitatem referunt distinctioni panctorum.
- 33 Damnatur item stylus proluxus replendi chartas superfluis allegationibus.
- 34 Assignatur ratio differentiae, cur antiquiores erant copiosi in allegationibus, quae hodie sunt damnabiles.
- 35 An attendi debeant potius auctoritates, quam rationes, & econtra.
- 36 Quod hodie cessent multa quaestiones antiquitatis involute.
- 37 De pluribus quaestionibus prius involutis hodie planis, & de aliis, super quibus damnatur usus allegationum.
- 38 Quando congruat cumulus auctoritatum.
- 39 Et quomodo isto casu ut scribendum seu laborandum.
- 40 De antiquo vocabulo damnabili leguleiorum.
- 41 Quod sit principaliter studendum congruae applicationi.
- 42 An Advocati possint scribere contra propriam opinionem vel conscientiam.
- 43 In iis quae consistunt in facto, non datur excusatio.
- 44 Quid in iis quae consistant in puncto juris.
- 45 Quale sit munus, vel obligatio Advocatorum in causis dubis.
- 46 An commendabiles dicendi sint restrictus plurium informationum Advocatorum.
- 47 De Advocatorum mercede, & de pacto quot a litis.
- 48 De Collegio Advocatorum confistorialium, eiusque origine.
- 49 De numero huiusmodi Advocatorum, & de participantibus.

- 80 De prerogativis quibus potiuntur quinque supra-
numerarii.
- 81 De Decano Collegii, & quis sit habilis ad decanatum.
- 82 An hoc officium sit compatibile cum Pralatura.
- 83 De solemnitatibus pro admissione novi Advocati, & requisitis necessariis.
- 84 De Civitatibus habentibus locum fixum, & quales ad istud Collegium assumantur.
- 85 De iniuria quae de super fieri videtur Regno Neapolitano.
- 86 De maioribus istius Collegii emolumentis, unde proveniant.
- 87 Habet facultatem doctorandi.
- 88 De loco in Capella, & de aliis huiusmodi advocatorum praeminentiis.
- 89 De iure orandi in Consistorio, & in solemnitate Canonizationis Sanctorum.
- 90 Interveniunt in Conciliis generalibus.
- 91 De habitu domestico, seu privato quo utuntur.
- 92 Habent precedentiam supra alios Advocatos, & quales alias habeant prerogativas supra alios Curiales.
- 93 Habent regimen, & administrationem studiorum Urbis.
- 94 De coadiutoria filiorum vel nepotum.
- 95 An Advocatus fisci, & Advocatus pauperum assumi debeant ex isto Collegio.
- 96 Quod sit munus nimis existimationis, & considerabilis utilitatis atque ex eo multi prodierint Pontifices Cardinales, & Praesules.
- 97 Sunt familiares Papa, & habent partem palatii.
- 98 Administrant bibliothecam Sapientiae.
- 99 De Advocato Pauperum, & quod in Curia libenter Advocati, & Procuratores suscipiant patrocinium pauperum.
- 100 Advocatis Consistorialibus id incumbit ex officio.
- 101 Quod sint distincta professiones civilium, & criminalium.
- 102 Quomodo in Curia tractentur causae criminales.
- 103 Quod laboriosum, & valde incommodum sit officium Advocati pauperum.
- 104 De huius officii emolumentis, & utilitate.
- 105 Interponit decreta voluntaria iurisdictionis.
- 106 Habet audientiam Papa.
- 107 Quare sit officium incommodum, & arduum.
- 108 Quare oporteat officiales particulares deputare pro defensione pauperum.
- 109 Est munus compatibile cum advocacione aliarum causarum civium.
- 110 Quibus potiatur prerogativis, & quod soleat esse perpetuum.
- 111 Sedet in Congregationibus, & praecedit Advocatum fisci.
- 112 De Advocato Pauperum promotus ad Cardinalatum.
- 113 Prohibetur trahi causas criminales etiam ad defensionem cum praemio.
- 114 De Advocato fisci, & Camera eiusque muneribus.
- 115 Quare dicatur Advocatus fisci, & Camera, & de differentia inter Camera, & fiscum, seu inter plures fisci species.
- 116 In quibus causis fiscalibus se ingerat Tribunal Camera.
- 87 In quibus Congregationibus criminalibus interveniat.
- 88 Materia criminalis in quo consistat, & per quem tractetur in Curia.
- 89 Quinam assumantur ad beneficium Procuratoris Fiscalis.
- 90 Quod in materia criminali procedatur ut plurimum cum stylis, & bannimentis.
- 91 An istud officium Advocati fiscalis obtineri possit per Clericos in Sacris compatibiliter, vel potius redeat irregularitatem, & de istius materia.
- 92 Quales sint partes Advocati fiscalis in Congregationibus criminalibus, & an possit allegari suspectus.
- 93 De equivoco scriptorum in ista materia.
- 94 De existimatione istius officii, & de ratione.
- 95 De officio promotoris Fidei.
- 96 Quod istud officium Advocati fiscalis occupari consuevit à viris primariis.
- 97 De procuratoribus Curiae Romanae eorumque munere, & qualitatibus.
- 98 Procuratores Curiae Romanae exequantur Advocatis aliarum Curiarum, & de ratione.
- 99 Quomodo scribant, seu quomodo debeant scribere.
- 100 De stipendio procuratorum seu honorario.
- 101 De Collegio procuratorum causarum S. Palatii Apostolici.
- 102 De eorum numero, & novis receptionibus ad Collegium.
- 103 De qualitatibus necessariis in iis, qui sunt recipiendi.
- 104 Quod viri nobiles esse soleant de isto Collegio.
- 105 Ex eo prodierunt Cardinales, & Praesules.
- 106 Item plures Auctores.
- 107 De iure patronatus, quod antiquitus habebat in Archipresbyteratu Rotunda.
- 108 De festo S. Michaelis, quod celebrat eiusque solemnitate.
- 109 De agitatione in apertura Rota, & de aliis functionibus.
- 110 Quod ad solos Collegiales restringendum non sit munus Procuratoris.
- 111 De examinatione Procuratorum, ut scribere possint in Rota.
- 112 An Advocati, & procuratores cogi possint inviti consulere, & patrocinari.
- 113 De propositione quod plus merentur advocati bene officium suum facientes quam Carthusiani, & de ratione, in quo consistat periculum Advocatorum.
- 114 De effectibus resultantibus ab integritate curialium.
- 115 De contractibus inter Advocatos, & procuratores, & clientes.
- 116 Quoad Advocati in Curia pendeant à Procuratoribus.
- 117 De aliis pertinentibus ad Advocatos, & procuratores, & praesertim circa poenas ob convicia, ac etiam an liceat deducere motiva irrelevantia.
- 118 De Procuratore fiscali generali, & de Commissario Camera aliisque procuratoribus in officium.
- 119 Sunt familiares Papa, & quibus prerogativis potiuntur.
- 120 Quod sit maior istorum auctoritas, quam Advocati fiscalis.
- 121 Fiscalis, & Commissarius habent audientiam Papa.
- 122 Antiquitus erat maior auctoritas Commissarii.

- 123 Ex quibus ordinibus curialium isti officiales assumuntur.
- 124 De eorum substitutis.
- 125 De aliis fiscalibus aliorum Tribunalium.
- 126 De procuratoribus pauperum.
- 127 De Sollicitatoribus eorumque diversis speciebus.
- 128 De munere sollicitatorum forensium seu caudicorum.
- 129 Unde proveniat quod aliquando Procuratores incurrant notam non integritatis.
- 130 Laudatur in eis, qui Advocati, vel Prælati munus assumpturi sunt, ut sollicitationi vacent.
- 131 De Expeditoribus Datarie, & Cancellaria.
- 132 De Sollicitatore Camere.
- 133 De Agentibus privatis, & in aliis in officium.
- 134 De aliis speciebus curialium.
- 135 De differentia inter Curiam Romanam, & alias curias circa promotionem Advocatorum ad Magistratus.

I.

De Curialibus in genere.

Quamvis (ut alias advertitur supra discursu 1.) Curialium nomen, seu vocabulum, in eius generica significatione, congruat omnibus, qui Curiam sequantur, cuiuscumque sint gradus, & conditionis, majoris, vel minoris, ideoque etiam Cardinalibus, ac Prælatibus, eorumque, ac Papæ, & Oratorum Principum, vel Magnatum, aulicis, & familiaribus; Atque non solum caudicis, & negotiorum actoribus, sed etiam inferioribus operariis, earumdem causarum & negotiorum, vel aulae servitio addictis, vel operariis, & sic etiam, Notariis, Curforibus, Copistis, & inferioribus famulis, ac ministris; Et in summa pro regula generali, illis omnibus, qui occasione Curiae, in Urbe morantur; Exceptis solum illis civibus, & incolis, qui nullatenus in Curia se ingerant, sed solo jure vel ratione civica naturali, vel domicilari, in ea versentur, dum etiam illi Romani cives, vel incolæ, qui aliquod curiale munus gerant, sub hoc nomine veniunt, atque Curiales dicuntur, sub tit. de benef. disc. 20.

Attamen, pro communi, seu vulgari usu loquendi, sub curialium nomine, illi solum designantur, qui togati, in causis judicandis, aut in negotiis peragendis versantur, quoniam, Cardinales, & Prælati, ac etiam, Notarii, Copistæ, Curfores, & alii inferiores ministri, sub eorum propriis, ac particularibus vocabulis explicantur; Curiales verò aulici, id est Papæ, & Cardinalium, vel Prælatorum, & Magnatum familiares, diversam habent nuncupationem, quoniam appellantur Correfani; ideoque nomine curialium non quidem in legali, sed in vulgari, & communi significatione, veniunt solum causarum, & negotiorum Curiae actores, qui etiam in plures species distincti sunt, nempe; Advocati; Causarum Patroni, qui Procuratores vulgo dicuntur, Sollicitatores negotiorum judicialium; Alii sollicitatores negotiorum Datarie & Cancellariae, qui Expeditores appellantur; Ac illi qui causarum, & negotiorum curam habent, vulgo agentes nuncupati; Quamvis enim nonnulli ad sint Judices non Prælati, sed togati, qui causas non agunt, sed judicant, isti tamen Curialium nomen quoque congruat; Ut Cex. gr. Sunt, duo Collaterales, & Judex maleficiorum, & Capitaneus Appellationum Capitoli; Locum tenentes criminales Gubernato-

ris, Vicarii, & Auditoris Camerae, Assessores Adilium, & Consulium Agriculturae, & alii Assessores, vel judices Collegiorum vel artium, aut piorum locorum; Ac etiam Cardinalium, vel Clericorum Camerae Auditores, qui sub judicum sphaera venire videntur; Attamen, fortè nulli, vel nimirum rari sunt casus, in quibus huiusmodi togati, de præfatis speciebus, Advocatorum, & Procuratorum, vel Agentium non participant.

Præfata itaque Curialium species, plures habent distinctiones, quoniam; Alii suum respectivè munus in officium habent; Ut, quoad Advocatos, sunt illi Pauperum & Camerae, seu Fiscii; Et quoad Procuratores, sunt, Procurator fiscalis generalis Urbis, & Commissarius Camerae; Et quoad sollicitatores, est pariter Sollicitator Camerae, ac etiam Substitutus Procuratoris fiscalis; Et quoad Agentes, sunt illi Communitatum; Isti etenim distinguuntur à reliquo genere curialium, qui jure privato suum munus agunt, dum isti, illud habent in officium, jure publico.

Prout etiam, inter Advocatos, alia cadit distinctio, inter illos Consistorii, qui Collegium constituunt numeratum, consistoriales proinde appellati, qui etiam, quodam jure publico, atque in officium, id habere videntur, cum ad id assumantur ex provisione Papæ in titulum; Et alios simplices Advocatos, qui ex privata facultate, solaque ratione professionis, istud munus exercent.

Et quoad causarum Patronos, qui vulgo Procuratores, (ad differentiam Advocatorum) appellantur; Illi pariter distinguuntur, inter eos, qui sunt etiam Consistoriales, atque collegium etiam constituunt, ab isto, non autem à Consistorio vulgarem denominationem desumentes, ideoque Procuratores de Collegio appellantur; Et alios omnes non collegiales.

Verum isti quoque Procuratores non collegiales, ab aliquo moderno tempore nostræ ætatis, in quo Rota introduxit stylum, non admittendi ad scribendum in factò, in causis, quæ agantur in eo Tribunali, nisi eos, qui prævio examine coram Decano, per duos examinatores ex antiquioribus Procuratoribus Collegii ad id approbati fuerint, adest alia distinctio inter approbatos, qui Rotales dicuntur, & alios in genere non approbatos.

Quamvis enim, istud Procuratoris vocabulum, in eius lata, & generica significatione, conveniat omnibus illis, qui alterius mandatarii sint, atque cum mandato expresso, vel præsumpto, aliena negotia gerant, vel administrant; Atque legaliter, illi distinguuntur, inter Procuratores ad negotia extrajudicialia seu æconomica, & Procuratores ad judicialia; supra tit. de judic. disc. 6. & lib. 7. tit. de tutor. aliisque administratoribus. Attamen, pro communi usu loquendi Curiae, istud vocabulum Procuratorum, usurpatur pro iis, qui sint causarum patroni, earumque, defensores principaliter in iis, quæ facti sunt, quavis nullum habeant procuræ mandatum, neque acta judicialia tanquam tales gerant, cum pro frequentiori praxi, istas partes veri Procuratoris, qui gerat cum mandato procuræ acta judicialia, explicent Sollicitatores, vel illi negotiorum curam habentes, qui ut supra, Agentes appellantur.

Ista verò contra distinctio, quæ habetur inter Advocatos, & causarum Patronos (qui in aliquibus partibus, sed malè pro synonymis reputantur) antiqua est, in ipsamet antiqua prophana Curia Reipublicæ Romanæ, dum etiam apud illorum

temporum scriptores ista distinctio habetur, *Quintilian. instit. orator. lib. 12. cap. 3.*

10 Quinimò, non quatuor tantum ordines præditi habebantur, sed quinque; Siquidem aderat alter ordo Oratorum contradistinctus ab Advocatis; Unde propterea, male communis vulgi opinio, Oratores, & Advocatos, habet pro synonymis, dum erant diversæ professiones; Advocati etenim erant omnes illi, qui sive in forma judiciali, sive extrajudiciali, sive qui in scriptis ac ore tenus cum legibus, vel rationibus in ratione protectionis, vel negotiatione, alicuius defensionis assumebat; Oratores verò illi qui pro actore, vel reo, publicè in Senatu, vel in alio congressu orabant, eos defendendo, vel accusando, dum inter boni oratoris partes, artis oratoricæ instructores, & magistri, illam cupiunt, ac laudant, quæ consistat in scientia legum; Igitur diversum erat genus legistarum, & professorum ab illo oratorum, *Quintilian. dict. cap. 3. lib. 12.*

Adeoque istud Advocati vocabulum, potentia-
li, seu auctoritative defensionis, ac protectioni,
21 congruebat, ut apud ipsum Apostolum, aliusque illorum temporum Sanctos P. P. Christo Domino illud attributum legatur; Apud alios verò pios scriptores, Beata Virgini Mariæ, & Sanctis intercessoribus; In prophetis autem, Regibus, & Principibus, vel etiam potentibus Magnatibus, seu nobilibus familiis, qui alicuius Ecclesiæ, vel Civitatis, aut familiæ Advocacionem assumerent, id est defensionem, & protectionem.

Hunc proinde clarus est modernorum error, ut nostrorum temporum Advocatis forensibus applicare velint ea, quæ apud antiquos scriptores, super advocacionis, vel defensionis munere habentur non reflectendo ad distinctiones temporum, personarum, & negotiorum, seu occasionum.

Hodie itaque pro Curia Romanæ stylo, in negotiis forensibus, utriusque jurisdictionis, contentiosæ, & voluntariæ, sive in contradictoris & gratiosis, dictæ quatuor species habentur; Advocatorum scilicet, Causarum Patronorum, qui Procuratores dicuntur; Sollicitatorum; Et agentium, dum nomen seu vocabulum oratorum in latino curiali sermone congruere solum videtur illis Principum, & Republicarum vel Civitatum Legatis, & Nuntiis, qui vulgò Ambasciatores dicuntur, vel sint; *supra disc. præcedenti.* A deo ut illi, qui ab eisdem Principibus, vel Republicis, & Civitatibus mittuntur, vel deputantur, quamvis in effectu idem munus explicent, ubi tamen præfatus Ambasciatorum titulus eis non tribuatur, diversum, Internunciorum, vel Residentium, sive Agentium, non autem Oratorum fortuntur vocabulum; Ac propterea, longe diversus est loquendi usus antiquorum, ac modernorum.

14 Ideoque tam in his, quam in aliis, manifestè erroneus, atque irrisione dignus est stylus illorum modernorum scriptorum, qui grammaticæ regulas rigorosè affectantes, *Ciceronis*, aliorumque illorum temporum scriptorum vocabula, adhibere satagunt, ita in æquivoca frequenter incidendo, atque capiendo quid pro quo; Atque ad id per modernos scriptores est reflectendum, dum majorem doctrinam, ac peritiam ostentare volentes, ita se indoctos ostendunt, atque publicant; Idque etiam apud scriptores Italici idiomatis, sive illius Itali-

cæ politioris linguæ, quæ hetrusca dicitur, frequens praxis, censura, & irrisione potius digna, comprobatur; Commendatione siquidem digna est, culta, & politior lingua, sed juxta communem, & currentem usum, non autem expiscando, sive ab antiquis tumulis resuscitando illa antiqua vocabula seu verba, quæ in defuetudinem, ac oblivionem jam abierunt, hunc enim errorem, etiam antiqui Jurisconsulti, (si eorum est illa lex) damnat, *lib. 2. ff. de origine juris*

I I.

De Advocatis Curia, in genere, & de eorum modo scribendi, & orandi.

Advocati itaque, juxta Romanæ Curia sty-
lum, sunt illi, utriusque Juris communis, Ci-
vilis, & Canonici (sub quo reliquum jus particu-
lulare venit) Professores, qui tam in scriptis, 15
quam ore tenus, causas in puncto juris tantum
tuentur, iudicibus insinuant, quid de jure verius
statutum sit; Sive an juris, jam notæ, & receptæ
propositiones, illi casui bene applicentur, & con-
gruant, & quomodo; Ita solas, nobiles, ac scienti-
ficas ingenii partes explicando, juxta facti præsup-
posita, quæ per causarum Patronos eis fiant, more
antiquorum Jurisconsultorum, de jure tantum re-
spondentes; Unde propterea, processus, & acta,
nullatenus vident, neque in hoc mechanico nauca-
tivo labore versantur; Minusque in actorum judi-
cialium compilatione, dum omnia hæc geruntur
per causarum Patronos, qui ordinant libellos, vel
commissiones, aut supplicationes, aliasve petiti-
ones, nec non articulos, & interrogatoria, aliaque
omnia acta, quæ processus compilationem respiciunt;
Atque ad summum in aliquibus causis gravi-
oribus, in quibus major diligentia adhibenda sit
commissiones, vel petitiones, aliasve judiciales de-
clarationes, vel protestationes, postquam & causæ
Patrono compolite sunt, transmittuntur per ma-
nus Advocatorum, sive ab istis, illi in congressibus,
consilium, vel normam Procuratores recipiant,
quomodo eas concipere debeant.

Prout etiam Advocati, se non ingerunt in con-
ficiendis minutis instrumentorum, aliarumque
conventionum, quoniam ob copiam peritissimorum
Notariorum, ab istis id frequentius (& bene)
explicatur; Sive in gravioribus negotiis, id com-
mittitur alicui perito causarum Patrono; Trans-
mittitur autem solum minuta revidenda per manus
Advocatorum.

Ac etiam Advocati, qui re, non autem solo no-
mine sint tales, unde propterea classici dici mereantur,
nullatenus se ingerunt in alius actibus, vel rebus
judicialibus; Puta, in cura hæreditatis jacen-
tis, vel patrimonio decocti existentis sub concursu,
aliisque similibus mechanicis muneribus, quæ omni-
nò abhorrentur.

In defuetudinem quoque hodie penè abiit in
Advocatis ille usus, qui antiquitus erat frequens,
annorum scilicet, vel mensuorum stipendiiorum,
quæ sub salarii nomine vulgò explicari solent; Et
meritò quidem, cum istud salarii vocabulum, quan-
dam famulatus speciem redolere videatur, huic
muneri omninò incongruam, ac indecentem,
ideoque laborum præmium, sub honorarii vocabulo
in jure meritò explicatur, illudque pro communi
in concessio, qualificatorum, & classicorum Ad-
vocatorum

vocatorum stylo, mere voluntarium est, dum non nisi à sponte dantibus recipitur, adeo ut, non solum iudiciales petitiones abhorreantur, atque nunquam audiantur, sed neque extrajudiciales, iis exceptis, qui in sola nuncupatione Advocati, revera tales dici non mererentur, neque existimantur.

Hinc proinde sequitur ut sit probabili fundamento innixa Curiae consuetudo à scriptoribus communiter probata, ut clerici, etiam in sacris, istud munus licite peragant, quamvis ex sacrorum Canonum, & Conciliorum decretis, eis vetitum sit, atque illicitum reputetur, dum ita etiam claustralibus, & regularibus clericis congruere possit; Tum ex dicta ratione, quod laborum ingenii mercedem, non nisi à sponte dantibus recipiunt; Tum fortius quia omnis occasio abest calumniandi, vel mendacii reatum incurrendi, dum scribunt, & loquuntur juxta ea, quae in facto per causas Patronos praesupponuntur, ita more antiquorum Juris Consultorum, respondentes juxta ea, quae proponuntur; Eo modo quo etiam religiosi moralis Theologiae profectores super casibus conscientiae consulti respondent; A deo ut aliud vita forensis, ac saecularis vestigium adesse non videatur, nisi in casu quo in Tribunali Auditoris Camerae, vel in aliis superius recensitis informationibus fiant in contradictorio, dum in Rota, & in Camerae ac in Sacris Congregationibus, iste stylus non habetur, ut agendo de Tribunalibus supra advertitur; Ac etiam quia ista est principaliter curia Papae Principis ecclesiastici, ut etiam in fortioribus terminis militum alibi advertitur, *titul. de pensio. discurs. 46.*

Eorum autem quae facti sunt, super tenore scilicet instrumentorum, aliorumque jurium, vel super depositionibus testium, ad effectum ut per trames juris revel-vel irrelevantiam dignoscere valeant, atque actiones, vel exceptiones comprobare, si ve super congrua applicatione ad casum discurrere, illam habent, alibi insinuat *sup. disc. 32.* notiam seu informationem, quam habent quoque iudices, qui pariter non vident processus, & acta, siquidem scripturarum, & depositionum testium, partes substantiales per causas Patronos, hinc inde dantur in sumario; Quandoque tamen, sed raro, prouidentur quidem, & commendabiliter, & quo frequentius eo melius, tam Iudices, quam Advocati, mandant sibi dari copiam instrumenti, vel alterius documenti, aut depositiones testium per extensum, cum exinde aliqua meliora desumere soleant motiva, seu relevantiam, vel irrelevantiam, melius dignoscere.

In omnibus causidicis, vel curialibus, specialiter autem in Advocatis, illae partes desiderandae veniunt, quas antiqui artis oratoriae professores, & magistri desiderant in illorum temporum oratoribus; Ut scilicet, non solum legum scientificam non autem merè practicam, & per traditiones, more psittacorum peritiam habeant; Sed etiam, ut in historiis, aliisque scientiis, quae ad Reipublicae regimen influunt, bene versati sint, ut cum exemplis consimilium casuum, & quandoque, cum prudentialibus determinationibus, vel temperamentis alias adhibitis insinuare possint Iudicibus, & praesertim supremis Magistratibus ea quae magis congruant, *Quintillian. lib. 12. instit. orator. cap. 3. & 4.*

Illudque habent, Romanae Curiae Advocati majus onus, cui non subjacent aliarum Curiarum

Advocati, minusque subiacebant antiquae Romanae Reipublicae Oratores, quod scilicet, non solum legum civilium, ac prophanarum historiarum peritiam, ut supra habere coguntur; Verum etiam illam Canonum, & Conciliorum, & Ecclesiasticae eruditionis; Quinimmo etiam aliquam peritiam Theologiae dogmaticae, & moralis; Ex ea differentiae ratione, alibi quoque insinuata, *supra discurs. 32.* quod scilicet in aliis Curis, vel Tribunalibus respectivè, de aliquibus causarum generibus tantum ad illum forum pertinentibus agitur; Puta in foro Episcopali de causis spiritualibus, vel alias pertinentibus ad forum ecclesiasticum, rarè autem sunt causae prophanæ, quae in eo agantur ratione personarum ecclesiasticarum non exemptarum; In foro autem saeculari tractantur solum causae prophanæ, quae ad illum pertinent; Quinimmo promeribus regionum frequentius causae restringuntur ad tres, vel quatuor species, aliae autem nimium rarè sunt.

E converso autem, Curia Romana dici potest manus, quae tres gladios eodem tempore tenet, & exercet, ratione scilicet pluries enunciatae triplicis personae formalis, quae in eadem persona materiali Papae consideratur; Siquidem tanquam Episcopus Urbis, cum considerabili dicecesi districtus ad quadraginta miliaria circumcirca, cognoscit per eius officiales, & Tribunalia, omnes causas, quae pertinent ad forum Episcopalem; Tanquam Princeps saecularis Urbis, & Status Ecclesiastici Italici, in quo ultra Urbem, quamplures nobiles, & considerabiles adsunt Civitates, multarum gravium litium productivae, ut sunt praesertim Civitates, Bononiensis, Ferrariensis, Perusina, Firmana, cum ampla ejus dicecesi, Ravennatensis, & aliae plures, agit causas prophanas, quae pertinent, ad forum saecularem, non minores cuiuslibet saecularis principatus, ob aliam quoque ditionem Gallicam Status Avenionensis.

Et demum singulariter ad quoscumque alios Principes, ratione pontificiae dignitatis, cognitionem habet omnium causarum, tam ecclesiasticarum, quam prophanarum, quae pertinent ad utrumque clerum, saecularem, & regularem, absque restrictione exemptorum; Ac ulterius, respectu saecularium totius Orbis Catholici, cognitionem habet omnium causarum spiritualium, seu ecclesiasticarum, ultra ea, quae concernunt materiam fidei, & canonizationes vel beatificationes Sanctorum, ac ritus ecclesiasticos; Ideoque in his omnibus, Advocatos oportet esse bene versatos; Potissimè quia ob Tribunalium stylium, & praesertim illum Rotae, in cuius rubrica, id est magis ex proposito advertitur, *dicto disc. 32.* semper oportet ex temporaneè, brevissimo temporis spatio, atque ut vulgò dicitur, properando, seu cursitando, de jure respondere super omnibus pene materiis utriusque juris, ac etiam moralis, & quandoque dogmaticae Theologiae.

Atque hinc (ut pariter alias insinuat est, non tamen inopportune repetitur,) nimium evidens, atque irrisione dignus est error aliquorum exterorum opinantium, quod professores Curiae Romanae, solum calleant ea quae pertineant ad jus Canonicum, vel ad materias ecclesiasticas pertinentes ad forum ecclesiasticum; Nescitur enim, cum quo imaginabili fundamentovet humano discursu, id opinentur, non reflectendo, quod eadem Curia cognoscit in terminis Juris communis civilis vel feudae-

feudalis, aut alterius municipalis, omnes causas fori sæcularis pertinentes ad principatum temporalem, ut supra ultra illas, etiam prophanas; ac de sui natura fori sæcularis causas, quæ accidentaliter, ratione personarum, vel Ecclesiarum, pertineant ad forum ecclesiasticum, per appellationem ab omnibus Orbis Catholici Ordinarius, & Metropolitanis, aliisque Prælati, ac Judicibus ecclesiasticis.

2.2 Quinimodò in ipsa Romana Civitate, quæ adeo dives est, tantamquam Magnatum & divitum copiam habet, unde propterea, gravium litium feracissima est, municipalis jure cavetur, ut cum civilibus potius, quam cum Canonicis legibus, causæ cognosci debeant *di. disc. 32*. Ideoque profus fabulosa est hæc opinatio; Eandemque fabulam comprobant ad evidentiam tot decisionum Rota Romanæ volumina, quæ indies procedunt.

2.3 Debet quoque Advocatus, aliis animi dotibus esse præditus, & præsertim illa, summæ integritatis, & veritatis, abhorrendo calumnias, & mendacia, sive injustas lites confovendo, vel nutriendo, ob eius turpelucrum; Prout revera, nimium commendabiliter pro regula frequentior est praxis, quoniam, ad instar eorum, quæ agendo de Rotæ auditoriæ de Judicibus dicta sunt; *eodem disc. 32*. Advocati quoque integerrimè in hoc se gerunt, non solum liberè insinuando clientibus veritatem, ac difficultates, quas habeant in causa, quod indies practicatur pro nimium commendabili stylo frequentium congressuum seu congregationum, quæ pro causarum directionibus, juxta earum contingentias & oportunitates habentur in domo antiquioris Advocati; Sed etiam totis viribus, cum exactis diligentis, ac laboribus procurando concordias; Ut enim bene advertit unus ex artis oratoricæ magistris, mendax vel dolosus, maleque morigeratus orator, non de facili veritatem Judici suadere poterit, *Quintilian. lib. 12. cap. 1*.

2.4 Major autem, peneque tota doctrina, seu excellentia Advocati in Curia, consistit in bene scribendo, potius quàm in orando, ob pluries insinuatam styli, qui est penè generalis collegiatorum Tribunalium, & Sacrarum Congregationum non audiendi scilicet Partes in contradictorio, sed per privatas, & singulares informationes in Camera; Atque in illis Tribunalibus, in quibus contradictoriorum usus habetur, ut est præsertim illud Auditoris Camera; damnabiles potius, & contemptibiles reputantur illi superflui, ac inutiles verbosi apporatus, qui ab aliquibus in exultatione habentur, dum quò brevius, & strictius, eo melius, commendabilis; Postquam etenim inter causæ Patronos firmatum est factum, super quo etiã inter classicos Procuratores, nimium raræ sunt disceptationes, vel discordantiæ, qui solum, pro limitatione regulæ, inter Curialium infimam plebem, sive inter illos, quibus Rabularum forensium nomen meritò congruit, solent esse frequentes; Advocati, strictè insistant super conclusionibus juris, insinuando eas, quæ videantur probabiliores, opinioniones; Sive distinguendo, aut declarando conclusiones, vel doctrinas, quæ obflare videantur, ita immorando super earum congrua applicatione; Idque frequentius fit, cum magna Urbanitate, & benevolentia, adeo ut fori clamores, ac strepitus non audiantur, sed per speciem familiaris discursus,

vel congressus, id sequitur, dum illi judiciorum strepitus, & clamores, qui per antiquos ac modernos scriptores declamari solent, audiuntur (ut dictum est) in illis publicis audientis, quas tenent iudices Tribunalis Auditoris Camera & Vicarii, & Capitoli, super incidentibus, vel super causis brevioribus, occasione lecturæ citationum, super quibus tunc extemporantè inter loquendum est; In ista verò functione nunquam interveniunt Advocati, minusque classici & qualificati causarum Patrem; Sive isti nimium rarò, quando causæ, vel incidentis qualitas ita exigat, dum id explicant, vel peragunt, mediante opera Sollicitatorum, quorum munus, in hoc principaliter versatur, ut infra, sive illorum juvenum, qui gratia ascendendi praxim, atque se habilitandi ad peragendum munus Advocati, vel Procuratoris, apud eos versentur.

Hinc proinde, Advocatorum penè nullæ vel nimium raræ videntur esse portæ orandi, (comparativè ad causas, quas in aliis Tribunalibus tuerentur;) Et nihilominus, quando de his agi contingat, longè diversus est modernus Romanæ Curia stylus, ab eo, quem habebat eadem Curia antiqua, sub Republica, vel florentissimo, adeoque potenti Imperio profano; Tunc etenim orandum erat Populo, vel Senatui quorum uterque saltem pro majori parte erat legum ignarus, neque merita causarum scientificè, & per regulas juris, prævio maturo studio, judicaturus erat, ideoque unum, vel alterum, sive utrumque cum arte oratoria, in genere suavisivo, vel demonstrativo, captare atque in suam sententiam trahere oportebat; Ac propterea verbosi apparatus, ac etiam replicata eorumdem motorum exaggerationes, aliæque oratoricæ artis regulæ, congruè adhibeantur, etiam circa motus, vel gestus corporis, & quandoque oportune, risus, vel planctus, ac lamentationes adhibendo, ad auditorum benevolentiam captandam, sive ad promovendum in eis pietatem, vel respectivè rigorem, & indignationem, juxta oportunitatem, vel finem oratoris, ac juxta illum styli, quem hodie respectivè adhibent Concionatores, & Comici; Ac propterea etiam hodie, quando cum imperitis pectoralibus Judicibus agatur iste stylus adhibendus est, atque commendabilis, imò necessarius videtur.

Damnabilis verò, imò contemptibilis, censendus est apud iudices literatos, ac professores Juris, qui per regulas juridicas, præcedente, vel subsequente formali studio, causas decidere debent; Isto enim casu, Advocatus, omninò effugere debet superfluos verbositates, atque strictè, & breviter insistere, super illis solidis motivis, ad quæ in substantia causæ pondus, vel cardo difficultatis restringatur, ut in ea, quæ deducuntur, aliquam faciant impressionem, ut potè futuri studii, præparatoriam; dum alias verbosæ superfluitates, Judicis intellectum potius offuscant, ut neque bene percipiat, vel retineat ea, quæ verè opportuna sint.

Ad aptabile ad id videtur practicum exemplum, vel simile, quod habemus circa merita, & virtutes, vel miracula alicuius servi Dei; Quando etenim de his agendum est in pergamo, vel in academia, concionando, vel orando in laudem illius servi Dei, cum eo stylo qui panegyricus dicitur, ad incitandam populi devotionem, tunc cum regulis artis oratoricæ præviis apparatus, virtutes, & miracula,

eula exornentur, magnificantur, ac repetuntur, & inculcantur, incipiendo à levioribus, ut oratio crescat, atque orationem adjuvando cum corporis actibus, ac gestibus; Sed si hunc stylum teneret Advocatus informando Sacram Congregationem Rituum, ad effectum docendi quod ille servus Dei canonizatione, vel cultus sit dignus, utique irrideri meretur atque in eius professione ignarus, reputari dum strictè, beneque concludenter docere debet de sufficientibus probationibus, ac de iis, quæ Judices ad id movere debent rescando superflua quæ potius nocent.

Informatio etenim in voce apud Judices literatos, qui cum maturo studio per tramites juris iudicaturi sunt, comestioni, seu dentium mastioni comparanda videtur, ut ita melius, ac facilius à stomacho fiat digestio, ideoque ille solum modicus, beneque preparatus cibus, in ore apponi debet, quæ stomachus digesturus est, pro corporis salubris armonia sine, vel effectu; Insinuando propterea Judici breviter facti seriem, atq; difficultates ad quas causa restringatur; Deindeque probando fux intentionis fundamenta, atque reprobando illa contradictoris, familiari tamen, ac urbano more; Atque hinc irrisione digni censendi sunt illi alicuius politioris literaturæ professores, vel atincti qui antiquorum scriptorum traditiones super lacrymis, suspiriis, risibus, aliisque gestibus conductitiis Advocatorum, & oratorum, nunc applicare fatagant nostrorum temporum Advocatis, cum in Curia Romana id ab aula penitus recesserit, ac propterea loquuntur extra propositum.

28 Quo verò ad aliud munus scribendi, (in quo verè majores, peneque totales Advocatorum Curia partes versantur) Pariter damnabiles & contemptibiles reputantur superflui apparatus, vel præfationes, quoniam verus, & commendabilis scribendi modus est [præsupposita facti serie jam per causæ Patronum in eius informatione enarrata,] strictè, & categoricè, quo brevius, eo melius & commendabilius, fundare de jure intentionem clientis, atque occurrere difficultatibus, quas alterius Partis motiva inferre possint, quando certò sciatur, quod alterius Partis defensores illa promoverè, seu deducere debeant, dum alias error est, præventivè respondere formidatis objectis, cum ita sit excitare dormientem, atque sapius, magisque placeant objecta quam responstiones.

29 Diversusque esse debet forensis scribendi stylus ab eo, quem artis oratorix regulæ docent, ut scilicet à levioribus inchoandum sit ad hoc ut crescat oratio, atque in fine sit melior, & claudatur cum solidioribus, magisque efficacibus motivis; Id enim congruum est oratori, qui in genere suasio, vel demonstrativo, cum sola verborum, seu rationis efficacia, imperitos Auditores suadere, atque in suam sententiam trahere debet, ut faciunt Concionatores, & Comici, seu militiæ Duces; Secus autem, cum Judicibus peritis, & juris Professoribus, quibus initio informationis, atque, ut vulgò dicitur, in frontispicio, magis solida, & stringentia motiva insinuanda sunt, ut ita bonum causæ iudicium, vel conceptum efformare incipiant; Et ne aliàs, è converso, ex debilibus, vel fallacibus motivis, sinistram efformando opinionem, negligant meliora, & solidiora fundamenta, quæ subjiciantur; Sive quod intellectus, à prævia lecturâ inutili fastidiosus, vel defatigatus, non ita bene utilia perci-

piat; Atque ad istum quoque effectum, clarus quidem, sed quo magis fieri potest, brevis, & laconicus stylus est adhibendus.

31 Equiparant etenim aliqui (& bene quidem) oratorem, vel scriptorem, illi debitori, vel ministro, qui aliquam pecunie summam, Creditori, vel Domino est soluturus, quoniam eam in parvo sacculo auream, vel saltim argenteam, melius solvet, quam æneam in magna quantitate, quamvis utraque species eundem habeat valorem, eandemque importet summam, immò minus aestimatur, dum prolixus, ac verbosus stylus, aliud non importat, nisi solvere in ære, illam pecuniam, quæ in auro, brevius, ac melius solvi potest; Ideoque Romana Curia stylum studendi brevitati, referunt etiam antiqui scriptores; Decius Consil. 404. Quinimò quod mirum est, etiam ubi stylus prælixus est in usu aliqui inculcant brevitatem. Muta ad consuet. Pat. norm. c. 68. n. 16.

32 Referunt hanc brevitatem aliqui exteri, Curia stylo dividendi causarum disputationes in plures punctos, super quorum singulis, distinctè scribitur; Verùm ista opinio, vel credulitas, germana est alterius supra insinuata, super imperitia Juris civilis, ac rerum prophanarum, ita in sancta simplicitate procedendo cum antiquis traditionibus illorum temporum, in quibus id in usu erat; Siquidem à tempore notabili citra, & fortè totius currentis sæculi, in desuetudinem id abiit, dum in unica disputatione, de tota causâ omnibusque eius punctis agitur, ut supra agendo de Rotæ Auditorio advertitur. supra disc. 32.

33 Bene verum, quod (deplorabiliter quidem,) etiam in Curia, istum adeo bonum, adeoque commendabilem stylum scribendi, strictè, & categoricè, corrumpere fatagunt aliqui inepti, verèque contemptibiles Pragmatici, qui facultatis scientiam non habentes per causas, & per principia, sed per solas traditiones, vel transcriptiones eorum, quæ legunt in repertoriis, chartas replent inutilibus allegationibus, ac generalibus regulis, & axiomatibus, frequenter negligendo illa substantialia motiva, in quibus causæ pondus consistat, sive super eis nimium parcè agendo, atque ita abundando in superfluis, & deficiendo in necessariis, Res quidem omninò damnanda, & contemnenda.

In hoc etenim homines distinguuntur à brutis, quod homines, id quod agunt, ex motivo rationis, sive propter aliquem finem agunt, dum omnis agens agit propter finem; Sive in hoc distinguuntur sapientes, ab insipientibus, ac literati à reliquo vulgo ignaro, ut illi non ex solis traditionibus, vel ex solo naturali instinctu, sed ex prudenti, beneque regulato discursu, suas metiantur operationes; Non videtur etenim qualè rationem, qualemve finem habeat iste ineptissimus abusus, ignaro leguleico vulgo placitus, inutiliter replendi chartas, cum superfluis allegationibus, super illis principis, ac propositionibus, quæ hodie plane sunt, nullamque patiuntur difficultatem, sed rectè præsupponi possunt; Ideoque scribendum est, insistendo principaliter super applicatione ad casum controversiæ, & super qua applicatione totus est pondus, generalitates præsupponendo.

34 Provenit hic error ex eo quod imitari volumus aliquos antiquiores scriptores decursi sæculi, vel etiam currentis circa eius initia, quæ cum laborato stylo (laudabiliter quidem) curarunt aliquos articulos

culos, & quaestiones plenè, cum auctoritatibus, & rationibus comprobare, ac disputare, & axaminare; Manifestus verò est error modernorum scriptorum, eundem adhibere stylum, ob temporum, ac rationis diversitatem.

Ex aliquibus etenim, *Glose Bartoli, Baldi, Innocen. & Jo. Andrea*, aliorumque antiquorum scriptorum, (sive à casu, sive serid illa prodierint) multæ inter alios scriptores posteriores, & præsertim retroacti sæculi irreperunt quaestiones, in quibus DD. in classes factionario more, divisi fuerunt; Unis unam; Aliis verò alteram sequentibus opinionem, adeo ut incertum adhuc esset, quanam opinio, verior censenda esset, atque in iudicando, vel consulendo tenenda; Tunc etenim (rationabiliter quidem,) oportebat hunc adhibere stylum, cumulandi diligenter, & cum summo labore, auctoritates, quæ hinc inde confluant, ad effectum inspiciendi quanam magis communis esset, maiorisque sequacium calculo roborata, dum quilibet factio, vel classis eius opinionem esse communem, vel magis communem autumare solebat; Ideoque audiebantur ineptia de communi, & magis communi, vel communissima, sive de communi contra communem, ac propterea irrepsit axioma circa improbum legistarum laborem.

35 Istoque rerum statu retento, illa præsertim assumi solebat problematica quaestio, an auctoritatibus potius, vel rationibus esset deferendum, atque istam posteriorem partem sequi profitebantur magna Tribunalia, & præsertim Rota; *titul. de emphyteus. disc. 4. & alibi pluries, & supra dicto disc. 32.* Hodie verò, hæc omnia penè abolita sunt, quoniam (ut alibi pluries advertitur) omnes illæ, quæ nodosæ, atque involutæ quaestiones erant apud antiquiores, jam sunt sopite, dum una ex opinionibus, per moderniores, vel per Tribunalia, respectivè, firmiter cõstituta est pro regula altera verò, pro limitatione; Et consequenter, contingente casu, nulla suppetit necessitas assumendi disputationem in puncto juris, quanam opinio sit verior, vel magis communis, seu magis rationalis, ut nostris maioribus disputandi onus incumbat; Ideoque meritò illi, numericas classes, ac Litanias retexere cogebantur; Id autem hodie super eisdem penitus ineptum est & incongruum, quoniam disputationes restringuntur ad factum, sive ad applicationem, an scilicet, ex illius casus circumstantiis, locum potius habeat regula, vel respectivè limitatio.

36 Ut puta; In successione indivisus Regnorum, vel principatum, & feudorum, sive primogenitorum, vel majoratum; Apud antiquiores adeo involuta erat quaestio, inter patruum secundogenitum, & nepotem ex primogenito, adeo ut aliqui crediderint, ut cum singulari certamine, vel cum iudicio fortis, ea decidenda esset, multas involvendo de super simplicitates; Sive an filii in conditione positi censeantur vocati; Aut an sub nomine filiorum veniant nepotes, & descendentes; Vel an masculinum concipiat femininum; Sive, an, attendi debeat proximitas gravantis, vel gravati; Aut an inter patruales, successio esse debeat in stirpes, vel in capita; Vel an Trebellianica possit prohiberi filii primi gradus, cum multis similibus involutissimis quaestionibus; Omnes autem istæ & similes hodie explanatæ sunt, atque in abstracto, disputatione indigne reputantur, dum ea solum cadit in concreto; Igitur, regula & respectivè limitatio.

nes, quæ in ea regione, vel in eo Tribunali extra controversiam hodie firmatæ sunt, atque receptæ, præsupponendæ veniunt, manifestaque ineptia est, irrisione quidem digna, chartas allegationibus de super implere, & præsertim in magnis Civitatibus, vel Tribunalibus respectivè; Sed eis præsuppositis, strictè insistendum est, in exclusione, vel inclusione limitationis, ob illius casus particulares circumstantias.

Major quoque ineptia est, nimiumque nauseativus stylus ille cumulandi allegationes, atque cum eis inaniter chartas replendi, super illis axiomaticis, vel principiis, quæ sint notoria, nullamque recipiant alterius Partis contradictionem; Puta quod possessioni anteriori, competat manutentio; Vel quod fideicommissario, docto de fideicommissi existentia, & pertinentia, ac legitimatione personæ, & identitate bonorum, & incompetencia detractionis danda sit immisso; Sive quod in prophanis, data revelantia, neganda non sit remissoria in prima instantia; Aut quod præsentato ab omnibus patronis, vel à majori parte, confiso de jure patronatus existentia, & pertinentia, & capacitate præsentati, danda sit institutio; Vel quod literæ Apostolicæ iustificatæ, sint exequendæ, cum similibus; Super his etenim, utique fatuitati tribuendum videtur, auctoritates congerere; Adinstar illius, qui sequuto aliquo casu in meridie, cum magno labore, ac sumptus multos curat testes inducere ad probandum quod tunc esset de die, & non de nocte; Et per consequens non videtur quamvis fatuogigibilis ratio, & finis, ad quem ista ineptia exercatur.

Tunc itaque iste labor opportunus est, nimiumque commendabilis, atque scribentis eruditio, 38 nem probat, quando agatur de articulo adhuc dubio, qui existat in illis terminis, in quibus apud antiquiores, erant superius enunciata, ac similes quaestiones.

Longè autem commendabilius, quando scribens, agnoscendo quod illa opinio, quæ in loco vigeat, erronea, maleque fundata sit, solumque recepta ex abusu pragmaticorum procedendi more pecudum, & avium assumat opus, illam impugnandi, ac ostendendi errores, sive illam declarandi; Tunc etenim si haberi possunt multæ auctoritates graves, quæ id comprobent, expedit eas perquirere, & cumulare, non autem procedere cum solis ratiociniis, cum similibus, quibus eadem congruat ratio; Sed ea cessante, non videtur, ad quid id deserviat, & cui fundamento, vel rationi innixi sint illi, qui hunc nauseativum stylum adhibent; Nisi dicatur, quod sint ex illis ineptis pictoribus, qui nescientes corpus, eiusque membra bene delineare, & efformare, toti insunt in magna colorum congerie super vestibus, aliisque inutilibus ornamentis, quæ tabulam potius deturpant, eamque apud peritos reddunt contemptibilem; Bene verum quod pulchra videbitur pueris, & mulieribus plebeis, vel reliquo penitus ignaro vulgo, &c. Ita à pari iste ignobilis modus scribendi, referendus est stylo plebis, seu vulgi leguleici; Ideoque meritò plebi seu vulgo infimo, & pedaneo placet quia stylus fortè alterius adhuc altioris eorum intellectus est incapax.

Et nihilominus, etiam in casibus, in quibus hunc laborem adhibere congruat ille adhibendus est, cum illa scriptorum segregatione, vel ponderatione, de qua habetur supra in Rubrica Rotæ, 39

supra

Supra disc. 32. occasione agendi de idea Judicis, cum eadem, quæ de Judice ibi dicuntur, scriptori, vel Consulenti congruant, ibique videri poterunt.

In reliquis etenim, ubi scriptor, methodicè, ac altè loquatur, plures præsupponendo conclusiones, vel regulas, ex quibus ad aliquam inferat consequentiam, vel conclusionem, utique (citra manifestam ineptiam) opinandum non est, quod ille non habeat notitiam illarum auctoritatum, quæ desuper habeantur, ob tam magnam copiam Collegiorum, quam hodie habemus, adeo ut etiam tyronibus, qui vix principia calleant, nimium faciliè reddidit sit, magnas facere confarcinationes; Ideoque iste stylus est infimi vulgi, seu ineptæ plebis leguleiorum, quorum nomen, etiam apud primos legum, vel artis oratoriarum patres, & magistratos, in usu contemptibile semper fuisse habemus scriptum. Cicero, Seneca, & alii quos refert Quintilian. dict. cap. 3. lib. 12.

Dicere solent aliqui, quod huiusmodi cumulus allegationum, atque articuli plena reassumptio, prodesse possunt pro imperitis iudicibus, præsertim parvorum locorum, cum quibus præsupposita fieri non possunt neque ego improbo stylum quando ista necessitas cogat; Verum id in magnarum Civitatum, & Tribunalium Iudicibus, non est supponendum; Alias enim dicendum esset quod orator debeat multas facere digressiones docendo etiam regulas grammaticæ, eo quia multi adesse possunt Auditores, qui linguam latinam non intelligant; Et tamen esset iste clarus error, ac ineptia manifesta, quoniam supponendum non est, quod oratio fiat iis, qui grammaticæ regulas calleant, ita à pari.

Stupendum itaque est principaliter congruæ applicationi, pro illius individui casus particularibus circumstantiis, atque pro ipso decidendo; Ad instar medicorum, qui evocati ad infirmum curandum, vocare non debent disputationi scholasticarum questionum, sive longis inutilibus apparatus; vel discursibus academicis, super propositionibus generalibus; Sed eas, utpotè notorias, & certas præsupponendo, incumbere debent congruæ applicationi, ad effectum curandi illum infirmum bene perquirendo causam morbi, ac etiam ponderando illius præcisi corporis habitum, ac vires, ex quibus judicare debebunt, an congruant illa remedia, quæ doceant regulæ generales artis, atque alias erunt imperiti, & contemptibiles medici curationi infirmi non apti; Et hic est casus, etiam scriptorum seu Consulentiū pro causarum oportunitate.

Magnas item questiones disputant aliqui Canonistæ & Morales, super munere Advocatorum, an scilicet, & quando liceat illas causas tueri, quæ, pro eorum opinione, injustæ videantur, adeo ut, si ipsi essent iudices, sententiarent favore alterius Partis; In hoc autem, ac similibus, quæ internum forum concernunt, nullæ sunt meæ partes agendi, quoniam ex iis quæ pluries alibi insinuata sunt viro forensi versato in iis, quæ externum forum concernunt, incongruum est, hoc munus assumendi questiones fori interni, utpote extra propriam spheram, ut è converso incongruum est professoribus fori interni se ingerere in iis, quæ ad externum pertinent, sub titulo de usur. discurs. 1. & 2. & alibi pluries.

Relinquendo itaque integrum locum veritati, Card. de Luca. Relatio Curie Romanae.

discursivè tantum, sive ad quandam propriam satisfactionem (quatenus pertinet ad Advocatos Curie Romanae de quibus agitur) videtur quod manifesto æquivoco laborent Scriptores illi, qui non distinguendo regiones, vel earum diversos mores, & stylos generaliter, ac indefinitè loquuntur de Advocatis, innixi auctoritatibus eorum, qui juxta propriarum regionum mores, ac stylos, illos supponunt Advocatos, qui etiam acta, & processus ordinant, atque eorum quæ facti sunt, curam habent, habendo Procuratorem tanquam subordinatum, & inferiorem ministrum practicum, seu exequutorem eorum, quæ ab Advocato demandentur, juxta eam proportionem, quæ in Curia habetur, inter Procuratores, & Sollicitatores, adeo ut Advocato bene innotescant ea, quæ facti sint atque ad ipsum pertineat, exceptiones proponere, ad subterfugia, & dilationes, quæ calumniam redolere valeant.

In iis etenim, quæ consistunt in facto, cuius veritas est certa, & invariabilis, huiusmodi Scriptores bene loquuntur, quoniam tueri causam injustam de facto, redolet per necessè fomentum calumniarum, ac etiam mendacium, quod est de genere malorum, atque semper, & intrinsecè est malum, ideoque injustè defenditur ille debitor, qui verum creditorem, vel rei dominum defatigare curet, cum calumniis, & cum subterfugiis, vel cum falsis probationibus.

Id autem penitus incongruum est illis Curie Romanae Advocatis, qui (ut decet) superius explicatum puri Juris Consulti munus gerant, respondendo de jure tantum, super iis, quæ in facto, per causæ Patronum præsupponuntur, cum bona fide, credendo, quod illa vera sint, adeo ut, causæ justitia, vel injustitia, pendeat ab articulo juris dubio, sive dubia applicatione regularum juris, ad illam facti speciem; Atque tunc solum (pro meo iudicio) illis Advocatis, præmissæ dubitationes bene congruere videntur, quando scilicet agatur de illis, (nimium tamen raris) casibus, in quibus agatur de re, in jure clara, & certa, verum Judex adeo imperitus esset, ut decipi valeat, sive altera Pars defatigari, cum propositionibus positivè falsis, vel certè reprobatis, aut cum aliis malitiosis fallaciis, quas Judex, vel alterius Partis parum peritus defensor non cognoscat, cum tunc pariter intrare videatur eadem ratio doli, ac mendacii, seu calumniæ, ut in iis quæ facti sunt, habetur.

Ubi verò esset ista circumstantia, quia nempe ubi agatur de puncto Juris ambiguo, & disputabili, ut pro frequentiori contingentiâ praxis docet in classicis Curie Advocatis, dum isti assumi non solent in causis planis, sed solum in ambiguis, & quando causæ Patronus agnoscat quod eius vires non sufficiant, adeo ut frequentius Advocati evocari soleant, eo modo quo medici extraordinarii alicuius majoris nominis, & existimationis, evocantur per medicum ordinarium, quando videat infirmum in aliquo periculoso statu; Et tunc, non videtur quomodo ad praxim reduci valeant ea, quæ per dictos professores interni fori desuper cum consuetis metaphysicis, vel idealibus discursibus in abstracto ponderari solent, circa propriam opinionem, vel conscientiam; Tum quia Advocati non judicant, neque cogunt Judicem ad ita judicandum, sed

Pp

solum

solum insinuant motiva comprobata cum auctoritatibus, & doctrinis, quæ habentur in libris impressis, ideoque de facili videri possunt, earumque fallacia dignosci; Tum etiam quia in magnis Civitatibus, & Tribunalibus, adest copia Advocatorum, literatorum, qui è converso per alteram Partem assumpti, id detegere possunt; Ac etiam ipsi Judices supponendi sunt periti, vel quod peritos habeant Assessores, vel Adjutores.

Magis autem ex eo, quod quotidiana praxis docet, ut in ambiguis articulis juris, seu in ambiguis applicationibus, ob ingeniorum varietatem, id quod uni videtur album, alteri æqualis doctrinæ, ac integritatis, videatur nigrum; Quinimodò ut in eodem Tribunali, ex eisdem, motivis, non immutato facto, pluries retractentur resolutiones, vel sententiæ; in omnibus materiis, & præferim tit. de fideicommiss. discurs. 179. Unde propterea frequens praxis docet, quod convocato congressu plurium insignium, & primi nominis Advocatorum, pro sola veritate concludatur causam esse in tuto, & tamen diversus sit infelix eventus; Et è converso concludatur, quod causa sit nimium periculosa, & tamen sit facilis, & felix victoria, ut præsertim in questionibus ambiguis voluntatis, mortuorum, vel etiam viventium, quotidiana experientia probat; Adeo ut stulti, pro meo sensu, reputari mereantur illi Advocati, vel Professores, qui tute, atque constanter, loquantur de justitia, vel injustitia causarum, quarum resolutio, ab articulis juris controversis, fortius verò, à dubia applicatione decisionem expectat.

Item quia magnum resultaret præjudicium Partibus, ut Advocati postquam assumpti sunt, atque de causæ meritis sunt instructi, ob eorum diversam opinionem, deberent causæ defensionem deserere, quoniam ita esset pandere secreta causæ, illamque declarare injustam, antequam Judex id agat; Et tamen potest ipse decipi, ut frequentissima praxis docet; Et in summa esset res omnimodò impracticabilis; Ideoque libenter ab istis scriptoribus audirem, quisnam sit ille, qui credat istam veritatem ita cognoscere.

Illud autem onus Advocatis, aliisque Professoribus, incumbere pro meo iudicio videtur, ut consulti pro veritate, illam sincerè, & candidè dicant, eo modo quo eam ex proprio sensu, vel opinione credant; Sive ut assumpti ad causæ defensionem, proprios sensus, propriasque difficultates clienti aperiant, ut ita rebus suis consulat, omnimodò abhorrendo stylum illorum, qui turpis lucri gratia, atque (ut vulgò dicitur) ne pipiones à columbaria expellantur, omnes afferunt causas bonas, & justas, adhibendo illud nimium damnabile dictum, ut nulla sit causa mala, quam bonus Advocatus non possit facere bonam; Ac etiam mea fuit consuetudo in parvis locis, atque apud pedaneos Judices, apud quos auctoritas scribentis impressionem facere possit, nunquam scribendi, nisi pro veritate; Quæ tamen ita obiter, & discursivè insinuata sint, nihil pro foro interno firmando, cum meum non sit assumere questionis opinionis probabilis, vel probabilioris de qua videant id ad quos pertinet, de ista questione Eagnan. in capit. ne invitatis de constitutionibus ex numer. 381. de Beneoper. moral. de conscientia opinante dubitat. 4. Boss. oper. moral. tom. 1. ex num. 732.

Problematica item est questio, an pluribus Advocatis in eadem causa scribentibus, congruat nec ne, omnes eorum informationes, reducere in unum compendium, quod sub restrictis vocabulis, in Curia explicatur, cum omnium subscriptionibus, juxta usum, qui antiquitus magis rarus, hodie, verò ab aliquo moderno tempore nimium frequens in Curia videtur; Aliqui siquidem id commendant, ne dum ob majorem iudicum commoditatem, & ne fastidiantur lectura tot informationum, quæ continent eadem, unde propterea remanere videtur superfluus labor; Tum etiam, ob causarum servitium, quod scilicet pro consueta ingeniorum diversitate, aliqui Advocati insistere magis soleant in certis motivis quam in aliis; Et alii è converso magis in iis, quæ per alios negligantur; Ita enim consultiur huic inconvenienti, atque omnia in una scriptura proponuntur; Idque expediens reputatur, ob eandem rationem varietatis ingeniorum, quæ in iudiciis quoque contingit, unde propterea, quod uni placet, alteri displicet, & è contra.

Ab aeneis enim nostris magistris Advocati momentur, omnia motiva deducere, etiam ea quæ ipsis levia videantur, cum sapius ex eis resolutiones favorabiles reportentur; iis neglectis, quæ ipsi solida, ac meliora credant, juxta alias insinuarum exemplum dapsiferi qui non illos cibos tantum, qui sibi boni videantur, apponere debet in mensa convivii, in quo multi accumbant, sed debet apponere omnes illas ciborum species, quæ haberi possunt, ob gustuum, & stomachorum diversitatem, dum pluribus Advocatis in causa scribentibus, Judices ex genio, vel casu unius informationis lectura contenti esse solent, supponendo quod alii eadem dicant, & consequenter non vident alia motiva.

Alii verò è converso id non laudant, nisi in aliquibus casibus nimium raro contingibilibus, in quibus causa qualitas, ex necessitate, ob multiplicatam motivorum, quamvis laconicus adhibeatur stylus, informationes prolixas exigit; Ubi vero pro frequentiori contingente, (ut decet) non corrumpatur, optimus, & nunquam satis laudatus antiquus Curia stylus, brevis, ac strictus ad punctum abhorrendo superfluitates ut supra, tunc damnabile potius id reputant; Unde propterea ab ipsismet primis temporibus, in quibus Curiam praticare cœpi, ac semper successivè, expertus sum quod iste fuit sensus magis communis Advocatorum, juniorum, & primi ordinis, ex triplici ratione; Primò nempe, quia frequentius, in causis præsertim gravibus, pro quarum directione, juxta superius insinuatam commendabilem stylum, haberi solent congressus, seu congregationes, vel ob prævias eiusdem causæ disputationes in alia instantia coram Auditore Camera, vel alio Iudice, omnia motiva seu merita, omnesque doctrinæ, seu auctoritates, omnibus pariformiter innotescunt; Et tamen, inter plures indices experimur varios scribendi modos, quod scilicet alii sunt boni, & excellentes scriptores; Et è converso alii mali, & inepti, dum vis est in meliori, vel peiori stylo; Ut in aliarum literarum professoribus, & præsertim in historicis, vel chronisticis, aut in scriptoribus epistolarum familiarium, qui vulgò secretarii appellantur, quotidiana praxis docet, quoniam pluribus eisdem facientibus rerum enarrationes, unus bene, & excellenter; Alter verò malè, & insipide, idem

idem explicat; Ad instar plurium coquorum, qui easdem ciborum species diversimodè condiunt; Sive plurium pictorum, qui easdem figuras, super eodem indivisio modulo, in diversis tabulis pingunt, cum similibus, quoniam vis est in stylo, seu in modo dicendi, cum majori, vel minori spiritu, & elegantia, unde majorem, vel minorem, faciant impressionem; Et per consequens improprium videtur, quod si plures pictores, diversas tabulas, super eadem figura confecerint, melius, vel deterius explicantes desideratam imaginem, ut committi debeat uni juniori, qui fortè minorem praxim vel peritiam habeat, quod ex omnibus, unam efformet tabulam publicè exponendam, quoniam in substantia erit pictura unius juvenis, juxta eius pingendi, seu delineandi modum, ita obscuratis tabulis pictorum excellentium.

Secundò quia, cum nemo sit qui ingenio cedere velit, omnique avos amor, ac existimatio sui ipsius supra alios, magnam semper habuerint dominationem, juxta vulgare exemplum symie, cui proprii symioli cunctis animalibus pulchriores videntur; Hinc sequitur quod quilibet ex pluribus scribentibus ambit, atque inculcat, ut eius motiva eo modo, quo ab ipso deducta sunt, reportentur, ægrè ferendo quod aliter fiat, unde propterea compendii extensor, ut omnibus satisfaciatur, cogitur componere corpus informe contra ordinem symmetricum, atque ut vulgo in Curia dici solet, informatio continet quandam malè ordinatam confarcinationem, quæ vulgò *Saleicia* nuncupatur.

Et tertio fortius, quoniam in operibus ingenii, major stimulus est ille ambitionis, & emulationis, quod scilicet in concursu plurium idem opus componendum, quilibet studeat, ita perfectè, ac bene illud agere, ut plausum majorem reportet. Idque præsertim in Advocatis juvenibus commendabiliter cordi esse solet ac debet, unde propterea acuitur ingenium, longeque major adhibetur applicatio; Atque id non solum influit in privatam illius causæ utilitatem, sed etiam in bonum publicum, quod scilicet ita ex continuatis actibus, fit habitus bonus, sicque plures efficiuntur excellentes professores; E converso autem, ubi sciatur vel stante stylo, supponatur, quod faciendus sit restrictus, tunc languescit ingenium, atque cessat ista causa generosæ excitationis, spirituum; Ex his itaque ista posterior opinio, melioribus reputari solet fundamentis innixa, quandoque pro regula teneri debeat negativa, quandoque pro causæ qualitate limitanda, sed rarò.

Istam verò necessitatem, seu consuetudinem, produxit fortè, aliquorum modernorum scribentium abusus, corrumpendo adeo excellentem Curie stylum, atque amplectendo stylum exterum ineptum, ac damnabilem, replendi chartas superfluitatibus; Ac propterea, error, errores generat, atque multiplicat, quoniam si scriberetur, (ut decet) juxta stylum Curie, tunc ista necessitas non adesset.

Non desunt tamen, qui (forte non improbabili- ter) hunc abusum referunt moderniori diverso stylo Rotæ id decisionum editione, ob axioma *Regu ad exemplam*, &c. ut superius quoque, agendo de eo Tribunali advertitur; *supra discurs. 32.* Quoniam si in decisionibus abhiberetur (ut adhibendus esset) ille stylus magistralis, qui adeo mag-

Card. de Luca. Relatio Curie Romana.

no Tribunali congruit, præsupponendi scilicet, jam notas, & vulgares, regulares, & conclusiones, neglecto plebeo stylo, illas exornandi cum superfluis allegationibus, strictèque immorandi, more magistris, non autem discipuli, vel tyronis cum rationibus, & auctoritatibus, in solis motivis, in quibus consistat causæ pondus, & quæ fuerint causa resolutionis; Ita quoque edocentur Advocati, cum eodem stylo scribere strictè super eo puncto, in quo difficultas resideat; Id autem ex bono zelo, pluries insinuare, atque inculcare nunquam superfluum videtur.

Honorarium Advocatorum, ex antiqua Curie consuetudine, certam ac informem habet taxam, quod scilicet sine distinctione causarum, sive magnæ, sive parvæ sint, nulla ratione habita earum valoris, pro qualibet functione in scriptis, sive sit prima, & magis elaborata informatio ad causam, sive sit brevis responsio, vel replicatio; Ac etiam pro informatione in voce; sive sit unius judicis, sive plurium eadem die, & in eadem causa; ac sive in contradictoria, sive in privata informatione absque contradictore, in Camera, idem est præmium, juliorum scilicet viginti quatuor, pro magis communi consuetudine, & aliquando pro causarum, vel clientum aliqua magis conspicua qualitate, augeri solet, usque ad summam juliorum triginta, sive duorum scutorum auri.

Si verò sint consilia, vel discursus pro veritate, vel pro directione causæ, quæ instituta, vel institutenda sit, tunc honorarium est duplicatum, quoniam licet etiam sit exiguum, attamen inerat eadem ratio compensationis cum futuro causæ progressu; Ubi verò agitur de consiliis extra Curiam, in causis, in quibus non intret dicta ratio compensationis, tunc debet esse majus, & minus pro causarum qualitate; atque requirementum discretionem; Ubi tamen indiscretio adit, adhuc eadem adhibetur diligentia, neque fiunt mechanicæ repressalia vel petitiones.

Istam autem stylum, à quam pluribus prudentibus clientibus illarum partium, in quibus ille non vigeat, usque ad sidera commendari pluries ac pluries expertus sum, cum ita eradicetur occasio malæ satisfactionis inter Advocatum, & clientem, dum iste scit, quid dare debeat, & ille quid recipere; Et quamvis aliquibus, primò aspectu, taxa exigua videatur, qualitati operis incongrua, sive indecora; Attamen id clarum continet æquivocum, quoniam reflectendo ad multiplicatam functionum, & huiusmodi recognitionum, earumque cumulum invenietur, quod in causæ cursu, importet idem, ac illud præmium, quod una vice, in notabili summa cum majori displicentia & incommoditate præstetur, & quandoque plus.

Prodit autem ista taxa juliorum viginti quatuor ex qualitate monetæ aureæ, quæ antiquitus in Curia erat in usu; illorum scilicet ducatorum auri, qui scuti larghi Solis appellabantur, quoniam pro qualibet functione dabantur duo ducati; Sed quia ob frequentiore viam scutorum breviorum minoris valoris istius monetæ cussio negligi cœpit, ideoque æs erat, eius tamen valor ob inferius pretium auri importabat julios duodecim, hinc inolevit usus dandi æquivalentiam in magis currenti monetæ

Pp 2

argen-

argentea, de hac specie moneta titul. de benefic. discurs. 89. titul. de penson. discurs. 35. & titul. de credit. disc.

140.

Est quoque problematicum, an damnabilis, vel commendabilis censeretur Curiae stylus, ut idem est premium, in casu victoriae, ac in altero succumbentiae, dum victoria, nullum aliud (pro frequentiori stylo) praefert premium.

Siquidem pro opinione damnante hunc stylum, urget motivum, quod ita sub spe praemii, Advocatus fiat diligentior, magisque ingenium acuat; E converso autem pro altera opinione urget ratio, quod ita tollitur occasio Advocatis, ac defensoribus, turpiter agendi, atque curandi, per fas & nefas, reportare victoriam, ex stimulo eius majoris praemii, assumendo forte aliquando potius partes mediatoris, vel negotiatoris fordidum, & corruptelae cum Judicibus, & Notariis, vel in obtinendo favores apud Judices, quam Advocati in studio, ac defensione causarum per tramites juris, & iustitiae; Unde propterea lex merito adeo prohibuit in Advocatis, & Procuratoribus, pacta quotae litis; Ac etiam ob magna incommoda, qua litigantibus exinde resultant, dum ob favorabiles sententias, vel resolutiones, antequam eorum effectum reportent, coguntur istud incommodum de proprio pati, atque frequenter casus praebet, quod exequutio, vel effectus victoriae nunquam obtineatur, ideoque potius iacturam, & damnum de proprio sentiunt, eisque magis expedisset, illam non reportasse, sed passos esse succumbentiam, istaque posterior pars est melior.

Quamvis item, super pactis quotae litis, a lege prohibitis, DD. plures tribuant huius prohibitionis moderationes, & praesertim ubi participatio proportionata sit mercedi alias praestanda, cuius loco succedat, adeo ut conventio bona fide potius inita dicatur, ad levamen, ac majorem commoditatem clientis; Sive quod alias ex facti circumstantiis, cesset ratio, cui haec legis prohibitio est innixa, de isto pacto Farinac. quest. 106. Duran. decis. 53. dec. 358. in su. Peuting. decis. in principio. Adhuc tamen in Curia, pro frequentiori praxi, (cum nulla detur regula ab aliqua limitatione in unis) huiusmodi conventiones non audiuntur, & praesertim in Advocatis, ac etiam in classicis, & qualificatis Procuratoribus, Tu quia, per bannimeta particularia, juris prohibitio magis ampliata est, ita tollendo illas licentias, quas desuper tribuunt DD. subtilitates, vel declarationes; Tum fortius ob communem existimationem, dum speciem infamiae de facto id redollet; Si enim damnabile, atque existimationi praediaciale reputatur petere, etiam extra iudicium, fortius autem in iudicio, honorarium, ac mercedem alias licitam, & debitam, ut supra, multo magis quando huiusmodi conventiones fiant.

Iste autem Advocatorum ordo (ut supra innuatum est) duplicem habet speciem; Unam scilicet eorum, qui consistoriales dicuntur, atque numeratum Collegium constituunt, cui coopantur per Papam, cum provisione in titulum, tanquam per speciem officii, vel dignitatis; Et alteram, generaliter complexivam omnium aliorum, qui de isto Collegio non sunt.

III.

De Advocatis Consistorialibus.

Super origine autem istorum Advocatorum Consistorialium, variae habentur opiniones; Una enim opinio credit, id provenisse ex decreto seu provisione Benedicti X. de anno 1340. de tempore quo Sedes Apostolica in Avenionensi Civitate residentiam habebat; Camill. Fanucci de operibus piis Urbis lib. 2. cap. 2. 3. & ex eo Loter. in typo collegii procuratorum. Ex ea ratione qua super jus assignata est, agendo de Papae Consistorio, supra disc. 5. quod scilicet, cum antiquitus Papa consuetudinem haberet, examinandi, ac decidendi per se ipsum, cum voto Cardinalium graviore causas in Consistorio, quod propterea frequentius, bis in hebdomada tenebatur, cum interventu Advocatorum, & Procuratorum, etiam in contradictorio; Incongruum vero, atque indecorum reputaretur, ut omne personarum genus, in eo adeo qualificato consensu admitteretur, ita forte edocentibus inconvenientibus, quae exinde, ob illos mores, a magis urbanis Romanae Aulae diversos, resultabant; Hinc proinde, ex pontificio decreto prudenter statutum fuit, ut ad orandum, sive ad informandum in Consistorio, admitti non deberent, nisi illi Advocati, & Procuratores, qui ad id expresse approbati, ac deputati essent; Ad instar illius provisionis, quam nostra aetate fecit Tribunal Rotae, non admittendi ad scribendum in facto, nisi eos, qui praevio examine coram, Decano, ut supra approbati essent, dum etiam in Procuratoribus, ut infra id statutum fuit.

Alteram vero opinio, longe antiquiorem expetit originem, ut scilicet, isti Advocati Consistoriales (nuncupatione tractu temporis immutata) sint illi septem regionarii Urbis defensores, qui a Divo Gregorio Magno, pro defensione pauperum, & aliarum personarum, quae oppressionibus essent subiectae, instituta fuerunt; Ex pluribus id arguendo; Tum scilicet, ex vocabuli identitate, cum idem importet defensor, ac Advocatus; Tum ex altera identitate numeri septenarii; Ac etiam ex identitate muneris, dum istis ex debito officii incumbit, pauperes, aliasque miserabiles personas tueri; Plures quoque ponderando praerogativas, praefatis antiquis defensoribus competentes, quibus isti Advocati hodie potiuntur; Majorem quoque antiquitatem arguendo ex eo, quod plures enunciantur personae, ista qualitate praeditae, priusquam praefatus Benedictus X. sedem Petri occuparet; Et praesertim Summus Pontifex Bonifacius Octavus, ac etiam insignes Juris Consulti, Lopus, Oldradus, & S. Raymundus & alii. Rubens in opusculo Advocatorum Consistorialium cui redymus defensoris nomen tribuitur cap. 1. Scannarol. de visit. carceratorum lib. 1. cap. 3. sect. 2.

Quidquid autem sit, de unius, vel alterius opinionis veritate, atque integrum locum illi relinquendo, cum parum, vel nihil referat, an antiquior, vel recentior sit introductio; Sive de quo tempore, ad formam collegii numerati redacti sint; Certum est, quod numerus septenarius, notabilem habet antiquitatem, utpotè in primitiva Ecclesia in usu habitus, ut docet septenarius numerus Protonotariorum, & Subdiaconorum Apostolicorum; Ac etiam in moderniori Curia, idem

septe-

septenarius est numerus Clericorum Camerae, & Referendariorum; Cumque supranumerariorum usus invaluisset, eo modo, quo in Camera Apostolica Clericis invaluisse superius advertitur; *supra disc. 33.* Hinc sub Innocentio Octavo, idem in isto Collegio quoque statutum fuit, quod prius Callistus III. alique Pontifices in dicto altero Collegio Clericorum Camerae decreverant, ut scilicet, ad solos septem numeratos, emolumenta & munia spectarent, non autem ad alios supra numerum; Isti verò erant varii, dum ex testimonio Practicorum, qui scripserunt sub Paulo tertio, tres tunc erant, istud Collegium ex decem Advocatis constitutum esse referendo. *Vestr. in praxi lib. 2. cap. 18.*

Hodie verò (incertum est quo tempore id sequutum sit) ad instar fortè Collegiorum Rotæ Camerae, plurimumque aliorum & præsertim illius Protonotariariorum, ex duodecim constitutum est; Eadem tamen in praxi continuante differentia, inter septem antiquiores, quinque juniores, quod scilicet, quanvis quoad honorificos tractatus, ac præminentias, in cappella pontificia, aliisque locis, ac etiam circa jus orandi in consistorio; Sive in facultate doctorandi, Vel in capacitate officii Rectoratus studiorum, quod penes idem Collegium, ex Apostolica concessione, titulo oneroso, sub Sixto V. residet, aliaque jura, vel prærogativas, & præminentias, æqualis omnium sit conditio; Attamen quoad participationem emolumentorum, illa est inæqualis, cum ad solos septem antiquiores pertineat, cum aliqua majori prærogativa eius, qui inter omnes majori polleat antiquitate officii, cui, ad instar omnium aliorum collegiorum, Decani vocabulum tribuitur; Dummodo tamen, in eodem statu vel sphaera Advocati perseveret; Adeo ut, si diversum, quamvis majorem, Prælaturæ, ac etiam Episcopalis, sive Archiepiscopalis, ac etiam Patriarchalis dignitatis gradum assumat, per quam, ubi non agatur de Episcopatu actuali, & residentiali, sed solum titulari in partibus infidelium, officium non vacat, sicuti vacat per Episcopatum, non actuali administratione, vel per assumptionem ad Cardinalatum, sive ad Auditoratum Rotæ, vel ad Clericatum Camerae, cum tali casu, ad instar eorum quæ de Rotæ Auditorio dicta sunt, primus efficiatur secundus, atque decanatum occupet ille, qui inter simplices Advocatos sit antiquior; Ex ea congrua ratione, quod caput esse debet ex ipso corpore, eiusque natura seu qualitate, non autem ex diversa.

In cooptatione eius, qui ad locum vacantem per Papam assumatur, eadem observantur solemnitates admissim, quæ supra in Rotæ Auditoribus insinuata sunt, *supra discurs. 32.* circa examen, cum duplici disputatione; Una scilicet publica, & solemniter in Aula magna Pallatii Cancellariæ, coram Collegio Cardinalium, totaque Curia, ut ibi dictum est, aliis Advocatis argumenta proponentibus; Et altera privata, quæ secreta dicitur, prævis quam pluribus solemnitatibus, ad instar earum, quæ in altero Rotæ Collegio adhiberi solent, prævioque consimili processu, super vita, moribus, gradu doctoratus in utroque jure, legitimis natalibus, & aliis; Ea addita, per eisdem Collegii statuta, quæ circa finem retroacti sæculi, de anno 1582. ordinata fuerunt, recensentur per Rubeum in dicto opusculo *Advocatorum Consistorialium, cap. 1. Card. de Luca. Relatio Curia Romana.*

numer-20. ut natales, non solum legitimi, sed etiam nobiles esse debeant; Ex ea tamen nobilitate, quæ legalis dicitur, apta distinguere nobilem ab ignobili in propria patria, qualis qualis illa sit, adeo ut generosa desideranda non veniat, ut quotidiana observantia docet, *de his speciebus nobilitatis tit. de præminent. disc. 35.*

Locum fixum, ex Apostolicis indultis, eodem modo, quo de Rotæ Auditoribus dictum est, tres obtinent Civitates, Bononiensis scilicet, Ferrariensis, & Mediolanensis; Alii verò novem, pro Papæ arbitrio eliguntur, atque pro frequentiori contingentia, ex Urbe, aliisque Civitatibus, & locis Italicæ ditionis temporalis Ecclesiæ assumuntur, ac etiam ex Hetruria.

In hoc autem, major cernitur ea, quæ agendo de Rotæ Auditorio supra insinuata est, injuria, quam patiuntur illæ duodecim adeo amplæ, & Romana Curia proficue provincie, ex quibus constituitur Regnum Siciliae citra pharum, quod alias Apulia, hodie verò Neapolitanum dicitur, dum ab eo tempore, in quo quidam Baldassinus Neapolitanus huic collegio cooptatus fuit, ratione coadjutoris, habens alterum Baldassinum successorem, illarum nationum fatum tribuit, ut negligi mererentur; Et fortè meritò, ita exigentibus rationibus, quæ in eadem Rotæ rubrica insinuata sunt.

Longè verò major injustitia, in isto Collegio elucere videtur, quam in altero Rotæ, quoniam majora emolumenta, quæ istud sublineant, ex duabus potissimum proveniunt causis; Prima nempe, ex emolumentis, quæ obtinentur pro concessione gradus doctoratus in utroque jure, dum ista facultas, ab antiquo tempore, penes istud Collegium ex Apostolicis indultis residet, dicto opusculo *cap. 5.*

Et secundò, ex orationibus, quæ fiunt in Consistorio, pro concessione pallii, quæ fiat Archiepiscopis; Siquidem major Pars eorum, qui doctoratus lauream ab isto Collegio suscipiunt, est ex illis qui ad id ad Urbem accedunt ex dictis provinciis, ob quosdam matriculationis rigores, qui citra omnem rationem adhibentur in doctoratu conferendo per Collegium Neapolitanum; Adeo ut forte unquam detur casus, quod Mediolanenses, & Ferrarienses, ab isto Collegio dictum gradum suscipiant, quinimò neque Hetrusci vel alii subditi ipsiusmet Status ecclesiastici, excepta Urbe & locis adjacentibus, ob frequentem Universitatum numerum, nempe; Firmanam; Perusinam; Maceratensem; Urbinatensem; Ferrariensem; Bononiensem; Pisanam; Et Senensem; ultra alias magis remotas; Patavinam, Parmensem; Papiensem; Taurinensem, &c.

Prout etiam, ex Bononiensi, & Mediolanensi Civitatibus, unius tantum respectivè pallii emolumentum obtinetur; Ex Ferrariensi verò nullum; E converso autem ex dicto Regno, eiusque provinciis, obtinentur emolumenta unius, & viginti Archiepiscopatum ibi existentium, adeo ut rectè dici valeat, quod pro majori parte, Collegium ab eo Regno sustentetur; Et tamen in eo locum non habet, ita, (ut dictum est) meritò exigentibus, illarum nationum, seu verius Metropolitanicæ Civitatis moribus, ac ventosis applicationibus in levitatibus.

Locum habent huiusmodi Advocati in Cappella

58 pella pontificia, ac etiam in pontificiis equitationibus solemnibus, aliisque functionibus, more Collegiorum prelatitiorum, cum quodam solemnibus habitu coloris violacei, quem etiam adhibent, in dicta functione publicarum disputationum, aliisque publicis functionibus, illa præsertim exequiarum generalium, quæ singulis annis, post Kalendaras, fiunt pro Rotæ Auditoribus, sive exequiarum particularium, singulorum Auditorum, vel Advocatorum Consistorialium; Aut in festo quod celebrat Collegium Procuratorum ut infra; Vel in apertura Rotæ, ac similibus; Quinimò in quibusdam maioribus solemnitatibus, coronationis Papæ, & Imperatoris, & canonizationis Sanctorum, habent usum cuiusdam vestis, quæ formam pluvialis habet; Atque in ista materia canonizationis Sanctorum, pluribus gaudent prærogativis; Tum quia eis tantum conceditur, in publicis

59 Consistoriis, de super orare in illis spatiis, in quibus sequatur aliquod Papæ orium, ut supra in Consistorii rubrica advertitur, *supra disc. 5.* Tum etiam quia in publica, & solemnibus functionibus canonizationis, ad eos, vel eorum aliquos pertinet pariter orare apud Pontificem, atque petere adscriptionem illius servi Dei cathalogo Sanctorum, quasdam alias prærogativas quoque obtinendo in ista functione, & in altera coronationis Papæ; Illam quoque valde existimabilem habentes prærogativam interveniendi in Conciliis generalibus.

61 Habitus verò domesticus, & quotidianus, antiquus, usque ad meam Curie præxim, erat communis etiam aliis Advocatis non consistorialibus, vestis scilicet longæ ad formam togæ, cum quadam cappa perforata, cui *mantelloni* vocabulum tribuitur, pariter usque ad talos, ad differentiam illius cappæ brevioris, vulgò *mantelletta*, quam supra vestem, ad genua gerunt Episcopi, aliique Prælati, illi præsertim, qui sint simplices Referendarii Signaturæ, absque alio adjuncto munere, dum, denegato eius usu coloris violacei, eundem adhibent colorem nigrum; Iste siquidem habitus erat communis omnibus Advocatis, tanquam toga doctoralis; Ab aliquo verò moderno tempore, per alios est intermissus; Et meritò, cum indecorus vel respectivè incommodus, atque dispendiosus esset, præsertim juvenibus, vel iis, quibus natura, vel fortuna avara esset, circa professionis occupationes, & negotia, unde propterea, inolevit in Advocatis idem usus vestis, & pallii, pariter ad usum togæ, quam adhibent, Procuratores, & Sollicitatores, ac etiam Medici, aliique Professores, & quorum habitus communis est cum illo Clericorum secularium, qui ab aliquo tempore, ad instar, illum in usu habere cæperunt, *de isto usu togæ doctoralis, in de iurisd. disc. 33.*

62 Hinc proinde sequutum est, ut iste usus cappæ perforatæ, seu mantelloni remanserit singularis Advocatorum Consistorialium; Idque eorum existimationis, apud populum & in aulicis functionibus nimium considerabile augmentum produxit, dum ita, quandam prælatitiam figuram quodammodo facere videntur; Et quamvis ex Alexandri VII. decreto iste habitus eis privativè concessus fuerit; Attamen fuit concessio Solis de mensæ Augusti, dum jam communis usus id produxerat.

Inter Curiales autem, illam quoque ex Sixti

V. moderna concessione obtinent prærogativam præcedentiæ, supra alios Advocatos, adeo ut consistorialis junior, præcedat seniore Advocatum non consistorialem *Const. 62. Sixti V.* In informando autem, ut in Rotæ rubrica advertitur, *supra dicto disc. 32.* nulla potiuntur prærogativa, circa commendabilem ordinem prioritatis temporis; Bene tamen, circa aliquam magis honorificam associationem, quam judices, juxta antiquos Curie ritus, faciunt omnium Curialium, juxta eorum diversas sphaeras, magis scilicet associando consistoriales, quam non consistoriales, magisque Advocatos, quam Procuratores collegiales, & magis Procuratores collegiales, quam alios non collegiales, magisque istos, quam Sollicitatores.

63 Obtinet quoque istud Collegium, regimen, ac administrationem Universitatis studiorum Urbis, quæ sub vocabulo Sapientiæ explicatur; Ac etiam nimium existimabilis est usus antiquus, de quo etiam antiqui Scriptores testantur, *2. Vestr. dicto cap. 18. lib. 2. dicto opusculo cap. 6.* obtinendi à Pontifice alicuius ex eorum filii idonei, & capacis coadjutoriam cum futura successione; Quod etiam quandoque (licet rarius,) in fratre, vel nepote, ex fratre praxis docet; In his autem coadjutoribus, aliqua praxis, quæ à juris regulis exorbitat, habetur parum commendabilis, quod scilicet, in eisdem functionibus eodem tempore, cum eodem solemnibus habitu interveniunt, coadjutus, & coadjutor; Ac etiam quod coadjutor, adhuc vivente coadjuto, locum antianitatis occupat, etiam supra eos, qui postea in titulum provideantur, quod nimium refert, ut jure antianitatis occupetur locus inter septem antiquiores, qui solum de emolumentis ut supra participant.

64 Relinquendo autem pariter locum veritati (nullas Judicis, vel decisoris partes de super assumendo) an ex aliquo Apostolico indulto, vel potius à casu, & ex antiquo magis commendabili usu, quod non nisi excellentes & primarii Advocati huic Collegio coopertantur, id provenerit; Illud tamen præbet plurimum seculorum continuata observantia, quod duo infra scripta Advocatorum officia, Camera scilicet vel fisci, & pauperum, penes huiusmodi Advocatos Consistoriales esse consueverunt, ut præsertim legitur de insigni Jurisconsulto *Bonifacio de Vitalinis*, circa eundem supra recensitum annum 1340. Atque præ cæteris, munus Advocati fiscalis, obtinuerunt insignes Jurisconsulti, quorum scripta apud posteritatem remanserunt, *Silvester Aldobrandivus, Antonius Gabriellus, & Io. Baptista Spada* Advocati Consistoriales, *Rubeus in dicto opusculo cap. 7. & Chartarius in syllabo Advocatorum Consistorialium Scannarol. dicto libro 1. cap. 3. sect. 2.* Idque magna consideratione est dignum, non quidem ut Papa præcise arctatus esse debeat ad præfata munera, non nisi ex hoc personarum genere assumere; Id enim fabulosum est, atque stultitiæ speciem redolet, dum ubietiam explicitum adesset privilegium, adhuc tamen certum est Juris principium, ut illud non liget ipsum Papam concedentem, qui etiam officia collata, & privilegia concessa tollere potest, *titul. de Regalibus disc. 148.* Sed ut in pari causa, & quando in isto Collegio adsint viri doctrina, & integritate, aliisque animi congruis dotibus idonei, prælegi de congruo

gruo mereantur, non autem, ut Principis vel Reipublicæ servitio aliter exigente, id præcisam redoleat necessitatem.

66 Ex his autem liquet, istud esse munus nimia existimatione dignum, dum præmissas prærogativas producit, ac etiam utilitatem buralem considerabilem in septem participantibus mensuorum scutorum quinquaginta circiter, nullumque præstat exercitio Advocacionis impedimentum; Illudque etiam, ad instar Tribunalis Rotæ Pontificum, Cardinalium, & insignium præfulum seminarium esse consuevit, dum ab eo, tanquam ab equo Trojano, multi Summi Pontifices, Cardinales, & Præfules prodierunt.

67 Reputantur item Papæ familiares, dum ad instar Prælatorum obtinent partem panis palatii Apostolici; Ipsique habentes in eorum Collegii protectorem Sanctum Ivonem Advocatum, eius sollemnitatem, cum interventu Collegii Cardinalium & Rotæ Auditorii celebrant in Ecclesia, quæ in adeo magnifico studiorum vel Sapientiæ Palatio constructa est; Ac etiam curam, & administrationem habent per celeberrimam Bibliothecam sub Alexandro VII. in eodem Sapientiæ palatio constructæ singularibus ac excellentibus libris instructæ, multique aliis potiuntur prærogativis; Isteque reputatur congruus gradus ad Rotæ Auditorium, aliaque 68 majora munera.

IV.

De Advocato Pauperum.

69 **Q**UAMVIS autem in Curia, magis quam alibi, consultum sit pauperum defensionem, & patrocinio, eò quia, omnes Advocati, indistinctè istam charitatem libenter exercent, ut etiam faciunt Procuratores, si sint collegiales, si veniunt cum adit quædam pia Congregatio Curialium, quibusdam festivis diebus haberi solita in Ecclesia Sancti Caroli ad catenarios pro receptione supplicum libellorum, personarum miserabilium, quæ gratuitum patrocinium implorent, ibique causæ repartuntur; Ac etiam quia Advocatus Consistorialibus, utpote illud munus obtinentibus in officium à Papa istud onus incumbit; Scamoral. de visit. ubi supra. Adhuc tamen in causis criminalibus, ita consultum non remanet ob stylum Curie alibi iniunctum, quod classici Advocati & causarum Patroni, nimium occupati in causis civilibus, tam spiritualibus, quam prophanis, abstinent à criminalibus, in quibus propterea parum versati sunt, quasi quod istæ videantur professiones distinctæ, Civilistarum, & Criminalistarum, adeo ut earum quælibet totum occupet hominem; Ac etiam, ob alterum valde quidem commendabilem stylum, tractandi causas criminales cum nimia celeritate, adeo ut sæpius, terminus defensionum restringi soleat ad horas; Et merito quoniam cum delinquentium, ac facinorosorum hominum puniatio fiat potius pro medicina præservativa publicæ quietis, & tranquillitatis, ut homines à criminalibus arceantur, quam 22 pro curativa criminis jam irretractabiliter parati; Hinc proinde, quo magis puniatio est celer cum recenti memoria criminis, eo magis est medicina proficua, & operativa, adeo ut frequenter contingat, ut pauperum Advocatus, & Proen-

ratores, nedum omnibus aliis negotiis, sed ipsismet 73 cibo, & somno neglectis, cogantur huiusmodi defensionibus totum vacare; Ac propterea quamvis istud munus Advocati pauperum, competentibus emolumentis provisum sit, in annua summa scutorum auri mille circiter, ultra alia emolumenta, & utilitates, quæ resultant à frenchittis 74 gabellarum quibus potitur, tanquam unus ex iis, qui sedent in Tribunali Camera, ut agendo de eodem Tribunali supra advertitur, Ac etiam ob facultatem, quam habet, perinde ac si esset unus ex Judicibus ordinariis, interponendi decreta, in actibus voluntariæ jurisdictionis, puta in contractibus minorum, & mulierum ad 75 formam Statutorum Urbis; Nec non nimium existimabilis reputetur audientia Papæ, tamen diebus ordinariis, in quibus aliis officialibus præstetur, quam etiam in diebus & horis extraordinariis, quando res urgeat; Et quod magis est, videatur munus, quod magnam præbet occasionem meriti apud Deum, quando bene, & cum 76 debita charitate exerceatur, ut frequentius exerceri praxis docet, & præsertim per hodiernum, nimia quidem prohibitis, & charitatis Advocatum Aufebium amicum meum, virum candidissimum; Adhuc tamen, pro meo sensu, vel genio, his non obstantibus, videtur manus, nimium incommodum, & erummosum, utique non desiderabile; Tum ob prædicta incommoda, unde frequenter 77 integras noctes infomnes ducere oportet; Tum etiam quia, pena semper, standum est inter placentis, & suspiria, ipsorum carceratorum; quos audire oportet, eorumque uxorum, & conjunctorum; Et quod magis est, cum agatur de gravibus causis vitæ, & famæ hominum, cum damno irretractabili; Hinc proinde quando causæ exitus, reddat defensionem non proficuum, illi semper remanere videtur quidam conscientie stimulus, pro omnimoda, & majori diligentia forte non adhibita; Sive animi angor, quod indebitè ad patibulum traductus fuerit ille, qui ab eo non reputaretur, illo opprobrioso sine dignus.

Ex his itaque sequitur, quod non de facili 78 veniantur, neque sint frequentes Sancti Ivones, qui ex charitate, suoque are vivendo, atque alia negotia deferendo, istud munus suscipiant, ideoque præcisè necessarii sunt illi, qui in officium huic muneri, toti addicti sint, juxta omnium principatum, & magnorum Tribunalium stylum commune.

Præstatitur itaque huic muneri per Papam 79 nus ex ordine Advocatorum, atque juxta supra insinuatam praxim temporis considerabilis, ex illo consistorialium, qui non prohibetur continuare professionis exercitium, quod prius haberet in causis civilibus, prophanis, vel spiritualibus, in Rota aliisque Tribunalibus, cum id non sit incompatible cum officio; De facto tamen quædam species incompatibilitatis resultat, ob continuas occupationes ut supra.

Potitur iste Advocatus, jam recensitis prærogativis; habendi audientiam Papæ, & sedendi in 80 Camera, more aliorum, qui Camerales dicuntur, nec non exercendi voluntariam jurisdictionem cum considerabilibus emolumentis pariter insinuatis, atque est officium regulariter, & de sui natura perpetuum, quod per mortem, vel per promotionem ad majora munera incompatibilis

tibilia cessat; Ac etiam jus habet interveniendi in omnibus Congregationibus criminalibus, quæ pro commendabili stylo, qualibet hebdomada habentur in superius enarratis Tribunalibus, Gubernatoris, Auditoris Camerae, & Vicarii, ac etiam in foro Capitolino, sedendo etiam de tempore quo causa examinatur, ac vota proferuntur eodem modo

81 quo Advocatus fisci, quem precedit, digniorem locum occupando; Prout etiam intervenit in visitationibus carcerum, ut supra insinuatum est in rubrica, in qua de hujus visitationis Congregatione agitur; Atque nostra ætate in ultima Cardinalium promotione facta per Innocentium decimum, pro censuris Curia contingentiis, rerumque circumstantiis, ab isto munere Advocati pauperum,

82 cum sola aliquorum mensium prælaturæ utriusque Signaturæ mixtura, vidimus (dignè quidem) eventum ad purpuram, magnum, in minoribus, & in majoribus, amicum meum, Carolum Gualterium Urbevetanum, nuper immaturè defunctum.

Prohibetur autem iste Advocatus scribere ad defensam divitum & idoneorum, cum præmio; Et merito quidem, ex duplici probabili ratione ita provisum est; Primo scilicet ne magis deditus hujusmodi causarum defensionem, quæ præmium habeant manuale, deserat causas pauperum, vel eis (ut decet) non sit ita diligenter deditus; Ideoque congruit, ut singulariter sit in eis occupatus, dum causæ civiles compatibles dilaciones, ac moras pati possunt; secundo, ne detur anfa, vel occasio turpiter agendi, ac etiam à minus idoneis præmium extorquendi; sub affectata credulitate vel opinione quod essent idonei; Aliaque super hoc munere recensentur per illos, qui de praxi visitationis carcerum volumen componere laudabiliter professi sunt, *Scannarol. de visitatione carceratorum.*

V.

De Advocato Camerae & Fisci; Ac etiam de Promotore Fidei.

84 EX eodem Advocatorum ordine, ut supra juxta stylum, omnibus principatibus communem, per Papam assumitur unus, qui in officium tinentur causas Camerae, & fisci tanquam advocatus, agendo solum de iis, quæ juris sunt, juxta supra insinuatum stylum Advocatorum Curia, cum de iis quæ consistunt in facto, circa compilationem, processum offensivi & defensivi eiusque visionem, aut lecturam, ac alia hujusmodi; pertineat ad duos Camerae, & fisci Procuratores, de quibus infra.

Dicitur autem Advocatus, Camerae, & Fisci, quoniam licet in grammaticali, ac etiam in legali significatione, ista vocabula Camerae, & fisci, synonyma sint, idemque sèvent; Nihilominus pro stylo; seu loquendi usu Curia, reputantur diversa; Ut enim alibi pluries advertitur, duplex fiscus habetur; Unus scilicet qui dicitur favorabilis, & privilegiatus, concernens publicum ærarium Principis, vel dotem Reipublicæ, constitutam ex juribus regalibus, aliisque publicis emolumentis, non pœnalibus; Et alter odiosus tam circa personalem delinquentium punitionem, pro qua fisci officiales, & defensores, ex officio instant, atque principaliter in-

cumbunt, quam etiam pro interesse burfali, quod refultat à publicationibus bonorum, & pœnis pecuniariis, quæ ratione criminis, vel contumaciæ fisco applicantur; Unde propterea privilegia tacite hypotheca: & potioritatis in bonis postea quaesitis, adversus anteriores, ac alia quæ per legem, fisco attributa sunt, primo fisco favorabili, non autem alteri odioso competunt; Atque huic posteriori, non autem primo congruit vulgare dictum *Philippini in epistola ad Trajanum*, quod sub bono Principe, fisci causa semper mala est; Ac propterea sub nomine Camerae explicatur prima fisci favorabilis species, cujus causa post consumptam primam instantiam, vel respectivè quandoque secundam coram Apostolicis Collectoribus, & Thesaurario, vel Camerario, cognoscuntur in Tribunali Camerae, quod se non ingerit in confiscationibus bonorum delinquentium, vel in aliis multis & pœnis pecuniariis ratione delicti, cum solum de illis causis criminalibus seu pœnalibus, ipse cognitionem habeat in ulteriori instantia, quæ dependeat à juribus camerilibus; Putà in causis decupli, contra administratores, vel Appaltatores fiscales, qui computa minus fideliter tradant; *tit. de Regal. dist. 119. cum seqq.* Vel ubi agatur de pœnis, ob fraudatas gabellas, sive ob occupata bona, vel jura Camerae; Aut ubi ageretur de illis confiscationibus, quæ civili potius, quam criminali more fiant de illis bonis, quæ in isto principatu possideantur per illum qui in altero principatu, vel territorio sententiam capitalem, veram vel contumaciam, cum publicatione bonorum passus fuerit; *ead. tit. de Regal. dist. 160. & latius in supplemento* dum in pœnis & confiscationibus, quæ fiant in Tribunali Gubernatoris, vel Auditoris Camerae, & Vicarii, ac in aliis tam Urbis, quam reliqui Status ecclesiastici, utpote pertinentibus ad Tribunalia criminalia, Tribunal Camerae se non ingerit, ideoque inolevit ista vocabulorum discretio, quod scilicet, aliud sit Camerae, & aliud sit fiscus, cum distinctis patronis, seu Procuratoribus, dum ille qui est Camerae, dicitur Commissarius; Ille verò qui est Fisci, appellatur Procurator fiscalis ut infra de eis agendo.

Cum itaque iste Advocatus utrique procuratori, in iis quæ juris sunt, opem præstare soleat, ac debeat; Hinc proinde dicitur advocatus Camerae & fisci, ad denotandum utrumque munus dum iste Advocatus jus habet interveniendi in omnibus Congregationibus criminalibus, quæ ut supra sunt, qualibet hebdomada in Tribunalibus Gubernatoris, Auditoris Camerae, & Vicarii, ac etiam in Congregatione Consultæ, quæ, ut supra in eius particulari Rubrica, habetur bis in qualibet hebdomada, nec non in visitatione carcerum, & in aliis congressibus, in quibus de causis criminalibus agi contingat.

Majus verò, ac principale eius munus versatur circa causas camerales alterius fisci favorabilis, quoniam cum materia criminalis, comparative ad duas civiles, prophanam scilicet, & spirituales, theoreticè sit nimirum facilis, & finita, adeo ut ille ingeniosus professor, qui se illi addeat, ad breve tempus, quoad partem theoreticam, seu scientificam, valde peritus, ac excellens reddi valeat, quod utique de præfata duplici materia civili, etiam si vivat centum annis, non de facili asseri potest; Major autem materiae criminalis difficultas, vel per-

peritia consistat in praxi, pro qua exiguntur magis experientia, & sagacitas, quam pars scientifica theoreticæ; Hinc proinde, nimium raro sequi solet, ac debet necessitas recurrendi ad majorem peritiam Advocati, cum ad munus Procuratoris fiscalis, cui principaliter ista partes incumbunt; assumi non solet, nisi criminalista peritissimus, & qui diu per omnes criminalitatis gradus transferit, ac versatus sit, etiam gerendo munus Judicis, vel Locumtenentis, cum in officio Procuratoris fiscalis generalis Urbis, reputetur primus, ac major criminalistarum gradus; Accedente potissimum, quod in Curia, & præsertim in Tribunali Gubernatoris, & in Congregatione Consulta, in quibus majora, & graviora negotia criminalia peraguntur, pro frequentiori praxi, proceditur cum stylis, & cum bannimentis, ac etiam cum moribus propriis pontificiis, adeo ut nimium rari sint casus in quibus ita provisum non sit, unde propterea ad apices, vel regulas juris communis, convolare oportet; atque majorem Advocati peritiam adhibere.

Hinc proinde, in quodam extra judiciali dubio, quod incidenter de recenti excitatum fuit, an scilicet, clericatus, præsertim in sacris, comparibilis esset cum hoc officio Advocati Camerae & fisci; Illi, qui incompatibilitatem asseverabant præcipuum constituiebant fundamentum, in decreto Concilii Lateranensis sub Innocentio III. registrato inter decretales, in cap. sententiam 9. de Cler. vel Monach. per quod expresse inhibetur Clericis ne sanguinis causas agant, atque in eis quoque modo se ingerant, Et ex cujus decreto, aliorumque Canonum, vel Sanctorum Patrum auctoritate, Canonice, & Morales, in specie istorum munerum, Advocati & Procuratoris fiscalis, firmantur ut per illa, irregularitas incurratur, saltem illa quæ dicitur levitatis, quoniam non solum manibus, seu cum gladio materiali, homicidium committi, & sanguis fundi dicitur, sed etiam cum gladio linguæ, & sic cum petitione, vel consilio, aut mandato, vel alia cooperatione, juxta sententiam Divi Augustini, agendo de passione Domini, quod licet per milites, non autem per Scribas & Phariseos, aliosque Judæos, materialiter crucifixus fuerit, magis tamen occisus fuerit gladio linguæ, & clamando ad Pilatum *Crucifige, Crucifige. Ex his ita firmant alii relatis Maiol. de irregularitate libro 2. capite 9. Giballin. de irregularitate capite 4. diff. 16.*

Diversa tamen erat mea opinio, quam audiui magis communiter in Curia apud bene versatos haberi, ex ratione superius recensita, quod scilicet revera ista partes, instandi apud Judices in casibus particularibus, pro pœna ordinaria delinquentium in concreto, aliaque gerendi, quæ ad idem tendant, revera sunt Procuratoris fiscalis, qui totum agit; Interventus autem Advocati in Congregationibus criminalibus, quamvis per Apostolicas constitutiones editas super reformatione Tribunalium injungatur, *Scannarol. de visit. carcerat. lib. 1. c. 4. num. 14. de Rubens in dicto opusculo diff. 7. n. 35. & seqq.* At tamen ille, istas partes, juxta frequentiores antiquum stylum, non gerit, sed potius, tanquam insignis, ac primarius Jurisconsultus (qualis hucusque semper esse consuevit ille, qui hoc munus occupavit) habendo votum consultivum tantum, non autem decisivum, gerit par-

tes Consilarii pro veritate, super iis, quæ in puncto juris ambigui consistant, ne in aliquem errorem, cum justitiæ detrimento incurratur, quod æque se habere potest ad inquisitorum condemnationem, ac absolutionem, ita theoreticè; seu in abstracto, juxta ea, quæ proponuntur de jure respondendo, atque gerendo solas partes insinuatoris, vel magistris, & principaliter consulendo pro servitio justitiæ, ac Reipublicæ quiete, non autem se ingerendo in applicatione ad concretum, ut ille reus tanquam sufficienter convictus de crimine, tali, & tali pœna puniatur, cum revera ista non sint partes Advocati, sed Procuratoris fiscalis ut supra; contrarium autem pro frequentiori praxi est in aliis principatibus, eorumque Curis, & Tribunalibus, quod scilicet præcipue; ac totales partes, quæ in Urbe geruntur per Procuratorem, explicentur per Advocatum, cujus Auditor, vel sollicitator est Procurator, eo modo quo infra, agendo de Procuratoribus, advertitur, Ac propterea alibi disputari solet quæstio, quæ tamen in Curia nunquam pro mea notitia auditur, an Advocatus fiscalis possit allegari suspectus, *Fontanell. decis. 30. Carena resol. 16. n. 31.*

Et ulterius, cum ista dicatur quædam irregularitas impropria, & remota, quæ non provenit à crimine, vel à peccato, sed ab actu licito, quinimmo meritorio. Hinc provenire potius dicitur à quadam majori Ecclesiæ pietate, quoniam Divinum oraculum Sacræ paginæ veteris testamenti, per quod vir sanguinum ab altari avelli præcipitur, tanquam mysticum potius quam morale, evanuisse videtur, utpote evacuatum per incarnationem, & passionem Christi, dum aliàs Papa non posset dispensare irregularitati ex homicidio, præsertim voluntario, & criminoso, cujus contrarium incòcussa praxis docet, & revera loquitur de homicida criminoso, De ista verò specie magis levis, ac remotæ irregularitatis, in illis Tribunalibus, quæ Papalia sunt, & in quibus Judices, alique officiales, præficiuntur per ipsum Papam, qui rectè sciet, quid acturi sint, id non procedit, per quandam virtuales seu implicitam dispensationem, quæ inesse videtur; Ut docet praxis in Governatore, & in Vicario, eiusque Vicegerente, & in Auditore Camerae, quod interveniunt in hujusmodi Congregationibus, quarum ipsi sunt Præsidentes & Regulatores majores; Atque pro frequentiori praxi, & præsertim in Tribunali Gubernatoris ab istius sensibus, magis, vel minus rigorosis delinquentium, celer, & rigorosa punitio pendet, ipseque casum refert Papæ, atque ab eo oraculum recipit; Idemque respectivè, in Cardinalibus Legatis, Præsidentibus provinciarum, Et in Gubernatoribus Civitatum Status ecclesiastici, qui omnes sunt Prælati, pro magna parte in ordine sacerdotali, & frequenter in Episcopali, & Patriarchali constituti; Magis verò, id comprobatur praxi Congregationis Consultæ, de qua superius in eius particulari Rubrica actum est, quod in ea interveniunt multi Cardinales, & Prælati, ut plurimum in sacerdotali ordine constituti, ac etiam in Episcopali, qui quotidie missam celebrant, & tamen magis proximè, atque in longè majori frequentia, causas sanguinis agunt, præcisè decernendo in concreto mortem inquisitorum.

Decretum verò Concilii Lateranensis in genere emanatum pro universo Orbe, prudenter editum fuit, atque exactè observandum est, respectu Tribunalium sæcularium, sive aliorum, quibus ista ratio

tio non adaptetur; Ad instar eorum quæ alibi infinuantur, circa militiam, vel notariatum criminalem, aliave officia secularia, quæ cum clericatu incompatibilia reputantur non tamen in servicio Papæ, *tit. de pension. disc. 47. & seqq.*

In hoc autem versatur continuum, atque perpetuo damnabile pragmaticorum æquivocum, attendendi scilicet doctrinas, vel leges, in sola litera, seu generalitate, non reflectendo ad congruam applicationem resultantem à debita distinctione casuum, & regionum, aliarumque circumstantiarum, & sine qua nunquam applicatio bene sequi potest; Atque exinde resultare solet frequens incurfus æquivocorum, præsertim in Moralibus, circa forensia, seu judicialia, quoniam nullam fori negotiorum practicam notitiam habentes, procedunt cum propositionibus generalibus in abstracto, quæ foro interno bene congruere possunt, non autem adaptantur foro externo; Sive rectè procedunt, in una regione, non autem in altera; ob diversos mores, vel stylos.

Nimiam autem existimationis est in Curia istud officium non solum ob interventum in omnibus Tribunalibus, & Congregationibus criminalibus, in quibus eius votum solet esse magni ponderis, magnæque auctoritatis, sed etiam ob alia majoris existimationis negotia cameraria pertinentia ad utrumque siscum ecclesiasticum, & prophanium, Papæ scilicet tanquam Papæ per universum Orbem catholicum, & ejusdem tanquam Principis ditionis temporalis; Ideoque iste Advocatus sedet quoque in Camera inter Camerales, atque intervenit in Congregationibus, quæ pro juribus Camerae fiunt coram Thesaurario, quarum una Computorum, & altera Cameralis dicitur; Nec non in Congregationibus Montium & Baronum, ut supra de eis agendo advertitur; Ac etiam in Congregatione Immunitatis Ecclesiasticæ, & in altera Consistoriali, omnibusque aliis, in quibus sedes vel Camera Apostolica, quoquo modo, directè, vel indirectè interesse habere potest.

Magis autem crescit hujus Advocati existimatio, auctoritas, & occupationes, quando (ut pro frequentiori praxi sequi solet) ei inunctum quoque sit alterum officium seu munus, (quod revera est diversum, ideoque à persona diversa occupari potest) Promotoris Fidei, id est Advocati fiscalis, vel oppositoris in causis beatificationis, vel cultus, aut canonizationis servorum Dei, ut ita melius veritas inquiratur, atque per acrium oppositionum ignem perficiatur aurum; ne alias ex nimia pietate, vel devotione eorum, qui hujusmodi canonizationibus vel beatificationibus incumbunt, admittantur ea, quæ admittenda non sint; Ideoque intervenit quoque in Congregatione Rituum, aliisque congressibus, vel actibus qui istam materiam percutiant; Non intervenit autem in illis causis fidei, quæ aguntur in Congregatione vel Tribunali Inquisitionis universalis dum adest proprius, ac particularis fiscalis.

Emolumenta istius officii sunt eadem, quæ superius infinuata sunt de Advocato pauperum, & aliqua majora, dum illi volenti, interdictum non est, scribere in causis criminalibus contra reos, ad instantiam accusatorum, vel instigatorum, recepta mercede; Quod tamen licet sit licitum, non tamen

honestum reputari solet, ideoque pro frequentiori praxi, possessores hujus officii ab hoc abstinerere consueverunt; Et quando admixtum quoque sit prædictum aliud munus Promotoris fidei, alia obtinentur considerabilia emolumenta, licita, & publica pro mercede magni laboris.

Occupari semper huc usque consuevit, ut etiam supra advertitur, istud munus per magnos, ac primarios Curia viros, qui non solum essent insignes Jurisconsulti, beneque versati in utroque jure civili, & canonico, magis vero in feudali, ob cuius peritiam principaliter necessaria reputatur, ob feuda, aliæque jura regalia Camerae; Sed etiam in exacta notitia Conciliorum, & ecclesiasticarum, ac profanarum historiarum pro juribus, Sedis, & camerae Apostolicæ bene tuendis occasione controversiarum jurisdictionalium, vel præeminentialium, quæ habeantur cum Principibus secularibus; Ideoque illud occuparunt supra enunciati insignes Jurisconsulti primarii Advocati, *Aldobrandinus, Gabrielius & Spada*, ut docent eorum scripta, quæ publicæ luci edita sunt, Neque dissimiles fuerunt alii, quorum labores sub tonebris remanserunt; Ut præsertim nostra ætas vidit, in insigni Jurisconsulto, & primario Advocato Antonio Cerro, patre Caroli, qui postquam, triginta circiter annorum spatio, in Rota etiam tanquam Decanus, commendabiliter sedit, digne ad purpuram evectus fuit; Diciturque Cerri successor fuit, idemque munus junctum cum altero Promotoris fidei, à prædecessore quoque tentum, spatio triginta annorum, & ultra, exercuit, & exercui & exercet Petrus Franc. de Rubis, alias primarius Advocatus, nunquam in parte scientifica satis commendatus; dum non solum, eximius, ac profundus est Jurisconsultus, verè scientifico more, per principia, non autem per traditiones, & repertoria, juxta ineptum morem Pragmaticorum, quibus magis sæculum modernum abundare videtur, & præsertim ob magnam peritiam in materia feudali; Sed etiam quia, dici potest animatum archivium universale historiarum, ac Jurium Sedis Apostolicæ, adeout (sine aliorum præjudicio) Job hujusmodi universalitatem, ac memoriam promptitudinem, & ingenii acumen, similem virum Juristam, non sim expertus; Et tamen jam octuagenario major, in hoc munere, ad sepulchrum forsitan accedet, aliis majoribus muneribus in parte occupatis ab his, quorum aliquos Deus fecit; Talis enim est consuetudo fortunæ stultitiæ, vel aularum consuetudo.

VI.

De Procuratoribus seu causarum Patronis.

Eodem retento præsupposito, cum quo in Advocatis hucusque processum est, quod scilicet agatur de iis, qui non solo nomine, sed etiam re sint tales, non autem de iis qui vix ad sollicitatoris munus idonei, istudque revera exercentes Advocati, vel Procuratoris nomen usurpant; Ad instar eorum, quæ de Doctoribus eorumque privilegiis Scribentes tradunt; Nobile est in Curia Romana Procuratoris officium, cuiusque insigni Jurisconsulto, etiam nobilium natalium congruum, ut quotidiana praxis docet, dum

dum plures munus Procuratoris exercent, qui etiam Advocati primi ordinis esse possent, Ideoque eis non congruunt ea quae ab aliis quibus de illo Procuratoris officio dicuntur, eum intelligenda veniant, de illis procuratoribus merè mechanicis, qui vacant solum actibus mechanicis in compilatione processus, Siquidem Procuratores Curiae Romanae sunt verè causarum Patroni, qui more Advocatorum, se non ingerunt in actibus inferioribus, & mechanicis, quos explicant, per sollicitatores, vel per eorum juvenes, & adjuutores, dum eorum partes sunt componendi commissiones, vel monitoria, seu libellos, nec non articulos instructioque processu, illum videndi, atque exinde conficiendi discursum pro congressibus fieri solitis pro directione causarum, ita instruendo Advocatos de illarum statu, atque promovendo motiva etiam juris; Efformando quoque informationem facti & juris, pro cuius majori comprobatione superaddi solent informationes Advocatorum; Verum adhuc, tam motivis, quam auctoritatibus more Jurisconsulti illa bene referta est, adeo ut revera gerant ea quae in aliis Tribunalibus, & regionibus gerunt Advocati, ubi non habeatur ille usus Advocatorum; qui habetur in Urbe; Ideoque apud antiquos scriptores communis est traditio quod Procurator Curiae Romanae, exequati sunt Advocatis aliarum Curiarum. *Zachias de Salar. quest. 82. n. 21. & 22.*

Bene verum quod in abusum irrepsisse videtur, atque potius damnabile reputatur, ut Procuratores, in iis quae juris sunt, nimium se extendant si ve immorentur, dum ita quandoque, à partibus ingenii, quae magis gratæ sunt, allesti, seu abstracti, ab inferioribus, minusque gratis partibus, diligentis, & accuratae lecturæ processus, & indagatiōis facti distrahi solent cum præiudicio causarum; Ideoque eorum præcipuæ partes esse debent, in diligenti studio processus atque in indagatiōe facti, eiusque breviter quidem, sed accurata, & diligenti enarratione, excitando solum motiva, ut Advocati suppleant, cum doctrinis, & ratiociniis.

In Procuratoribus autem, magis frequens esse solet usus annuorum stipendiorum, seu provisionum, adhuc tamen in parte intermissus est, comparativè ad antiquum stylum quando ita stipendium annuum statutum non sit, eorum honorarium pro mercede laboris, est in omnibus uniforme, cum illo Advocatorum, supra recensito; Cum aliqua tamen discreta moderatiōe, circa frequentiores functiones, quas ipsi facere solent in voce, vel in scriptis, per memoria, super incidentibus; Merces autem studii processuum de partibus, solet esse maior, vel minor, pro illorum qualitate, & pro Partium discreto arbitrio; Adhuc tamen quædam taxa moderata, ex antiquis traditionibus, in praxi apud eos habetur.

In isto quoque ordine, dignoscitur eadem supra insinuata discretio consistorialium, & non consistorialium, sive collegialium; & non Collegialium; dum est Collegium, quod ab antiquo (juxta unam opinionem supra recensitam) per Benedictum XII. de anno 1340. in Avenionensi Civitate erectum fuit, illorum Procuratorum, quibus tantum liceret consistorium ingredi, atque causas con-

sistoriales peragere, ideoque illi, qui sunt de Collegio, intitulantur Procuratores causarum Sacri Palatii Apostolici; Non dicuntur enim consistoriales, quoniam hodie non habetur amplius usus disputandi causas contentiosas in Consistorio ideoque illud non ingrediuntur ut Advocati, Habent item facultatem scribendi etiam in iure, atque à Judicibus, & Tribunalibus majores obtinent honorificos tractatus, quam obtineant illi Procuratores, qui non sint de Collegio, & supra quos licet antiquiores habent præcedentiam, eo modo quo supra de Advocatis Consistorialibus est dictum. *de isto Collegio Vestrius in praxi libro 2. cap. 19.*

Antiquiori tempore; illud non erat numeratum; In hoc autem sæculo sub Paulo V. effectum est tale, constitutum in numero, determinato viginti quatuor; Bene verum, quod vacante loco per mortem, vel per promotionem ad statum diversum incompatibilem, non sequitur illico subrogatio, ut in Collegio Advocatorum practicatur, sed expectari solent plurimum locorum vacationes, & postquam aliquis considerabilis numerus deficit, tunc, tanquam per speciem promotionis, ab ipso met Collegio, absque alia auctoritate, fieri solent bene visa cooptatio aliorum, inter plures ex iis, qui desuper preces porrigant, atque digniores, vel magis provecti videantur.

Ista verò admissio, vel cooptatio, fieri solet, prævio diligenti processu, non solum super idoneitate in exercitio professionis, quæ minus aliis inquiritur, quoniam ubi quis ad istud Collegium adscribi petat, jam effectus est notoriæ idoneitatis; Potissimè quia illa hodie probatur quoque per examen Rotale, quod ad annos præcedere solet, ut infra; Sed principaliter super vitæ ac morum probitate; Et potissimum super illa probitate quæ pertinet ipsius professionis exercitium, magnam habendo rationem bonæ, vel malæ famæ, super integritate, vel calumnioso genio respectivè; Ac etiam super natalibus nobilibus, vel saltem in propria patria, civilibus, valdeque honestis, nullo pacto admittendo eos, qui legitimorum natalium defectu laborent, minusque si eos habeant legitimos, sed plebeos; Atque hinc sequutum est, ut omni tempore viri nobiles, etiam de familiis antiquis, & illius nobilitatis, quæ generosa sit, istud munus exercere, atque ad Collegium admitti non dubitaverint; Ex præfata ratione, quod reverà istud munus causarum Patroni in Curia, importat idem, quod illud Advocatorum extra, dum illa species Advocatorum, quam habet Curia, est singularis.

Item ex isto Collegio, ad instar eorum, quæ superius dicta sunt de altero Advocatorum, plures prodierunt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & Prælati; qui primaria Curiae officia habuerunt, illa præsertim Datarii, & Gubernatoris Urbis; Ut præsertim inter plures, circa finem retroacti sæculi, & initium currentis praxi docuit in *Dominico Thusco*, qui post alios gradus, fuit Urbis Gubernator, & præsertim de tempore quo Clemens VIII. Ferrariam adiit, deindeque Cardinalis Pontificatus etiam valde proximus, ut conclavium chronicæ docent; Atque nostra ætate vidimus insignem Canonistam *Marcum Aure-*

Aurelium Maraldam, Datarium Pauli V. & secretarium Brevium Urbani VIII & Innocentii X. & *Hieronymum Bertuccium* Datarium Innocentii X. & alios, Bene verum, quod ex reliquo cætu Procuratorum non collegialium plures quoque eadem dignitates, & fortunas sortiti sunt.

706 Plures quoque prodierunt Auctores operum, quibus ad publicam utilitatem potitur; Ut præfertim ex antiquioribus inter plures sunt, *Vestrius*, *Galleus seu Massæ*, *Erazonius*, *Et Mandosius*; Et ex recentioribus Præfatus *Cardinalis Thuscus*, *Lorzerius*, *Ubertus*, & alii.

Obtinebat Collegium antiquiori tempore jus præsentandi vel nominandi, ad pingue, & qualificatum beneficium. Archipresbyteratum nuncupatum Ecclesie S. Mariæ supra Rotundam, quod eisdem Collegio magnam præbebat, nedum honorificentiam, sed etiam utilitatem, ita scilicet providendo aliquos ex collegialibus, qui nollent, vel non possent amplius Curialibus negotiis vacare; Verum ob revocationem hujusmodi patronatum, quæ in Concilio Tridentino sequuta est, isto considerabili jure caruit; Obstat autem cappellam Sancti Michaelis Archangeli in Ecclesia Sancti Eustachij, atque in die Dedicacionis de mense Septembris, dum missa solemniter in dicta cappella celebratur; interveniunt duo collegia, Auditorum Rotæ, & Advocatorum consistorialium, in habitu solemniter; Auditores scilicet cum roqueto, & cappa magna; Et Advocati, cum illo habitu violaceo, quem, ut supra, adhibent in aliquibus solemnitatibus, & isti sedent infra cappellam; Extrâ verò eam, intra ambitum columnarum, à latere dextro, post Auditores Rotæ, in banco elevato pannis cooperto, sedent juxta ordinem antianitatis, alii Advocati non Consistoriales, jam cogniti & probati, quos eidem Collegio invitare videatur; Et à latere sinistro, post Advocatos consistoriales, in consimili banco cooperto, ipsi Procuratores collegii juxta pariter ordinem antianitatis; Ipsi autem bini ex quatuor junioribus aliquibus diebus præcedentibus curam habent invitandi Auditores, & Advocatos, tam consistoriales, quam simplices; Atque in eadem functione, in obsequium Collegii, interveniunt quoque stantes in reliqua parte Ecclesie, Juvenes, & Sollicitatores, ac etiam aliqui Procuratores, ex illis qui aspirant ad cooptationem in Collegio; Adeout, respectu Curie forensis, videatur quidem solemnitas alicujus majestatis preparatoria quoque alterius, quæ de proximo in prima die juridica Octobris fieri solet in apertura Rotæ; In cujus equitatione, jam recensita occasione agendi de isto Tribunali, supra disc. 32. cum interveniant duo Auditores juniores representantes Tribunal, immediate post eos interveniunt duo Advocati consistoriales, & duo ex istis Procuratoribus eorum collegia representantes; Idemque ordo sedendi, qui tenetur in ista solemnitate, tenetur etiam in exequiis generalibus, quæ singulis annis in Kalendis anni novi fiunt pro Auditoribus Rotæ, ac etiam in particularibus singulorum Auditorum, & Advocatorum consistorialium decedentium, ut supra.

Antiqui scriptores praxis Romanæ Curie, istius collegii alumni, superius recensiti *Vestri* in

prax. lib. 2. dicto cap. 19. damnant, ut aliis præterquam istis collegialibus, qui ita prævio processu probati sunt, permittatur istud munus causarum Patroni exercere, vel quod saltem istud vocabulum, vel attributum aliis assumere liceat, quasi quod libertas quæ desuper, cuicumque vulgari professori conceditur, aliquod nobilitati muneris præjudicium, causare videatur; Non tamen eorum sensum, Curia amplexa est; Et merito; Tum quia exiguus est eorum numerus, ideoque insufficientis, dum ob negotiorum multiplicitatem, magnus requiritur numerus Procuratorum qui forte in decuplo, & ultra est major; quam sit ille Advocatorum, de jure respondentium; Tum etiam quia inter illos, in quibus natura parum benevola fuerit, eis absque demerito, tribuendo natales illegitimos, vel plebeos; excellentia, & peregrina ingenia frequenter adesse solent, adeout efficiantur Curiales primarii, eximia doctrinae junctæ cum integritate, & probitate morum, Ideoque justum non esset istis, qui hujusmodi defectus, absque demerito proprio patiuntur, aditum præcludere, ne talentum à Deo sibi concessum exercere valeant; Ad etiam quia, nonnulli ex iis, qui hujus muneris exercitio se addicunt, nobiles etiam generose nobilitatis regionis vel patriæ, in qua munus Procuratoris, in modica existimatione sit; Quamvis rectè sciant, quod Curie mores sint diversi; Adhuc tamen, ut satisficiant opinioni vulgi in propria patria ab hujusmodi positiva adscriptione se abstinere solent; Ponderando quoque quod esset species monopolii, in jure damnati.

Inconvenientibus autem, quæ per dictos antiquos Præfatos considerantur, tempore nostræ ætatis, occurrere studui Rotæ, introducendo examen; quod coram Decano fieri solet per duos antiquiores hujus collegii Procuratores, tam super idoneitate ad munus exercendum, quam etiam ad super morum probitate, & integritate, neque alias admittuntur ad scribendum in facto in ipso Rotæ Tribunali. Unde propterea illi, qui approbati sunt, dicuntur Procuratores Rotales, ideoque prodiit quidam novus ordo diversus à reliquo genere.

Stante autem hujusmodi collegiorum existentia, plures in facti contingentia, (oretenus tamen, & in forma familiarium discursuum) dicere consuevi; quod in Curia, indefinite non procedat propositio, quam DD. firmant, quod scilicet, Advocati, & Procuratores, necessitate, vel justa causa impellente, quamvis invitati, per Magistratus cogi valeant ad patrocinium præstandum vel consulendum, quasi quod huic muneri se addicendo, quemdam quasi contractum cum Republica inire dicantur; *Mastril. de Magistrat. l. 1. cap. 10. n. 78. & seqq. Muta ad consuet. Panormo cap. 68. n. 20.* Ut agendo de medicis tam corporalibus, quam spiritualibus alibi advertitur, *tit. de iurisdic. disc. 32.* Siquidem cum adsint illi Advocati, & Procuratores, qui munus suscipiunt solemniter, & in officium, pluribus potendo emolumentis, & prærogativis, quibus alii carent; Hinc proinde rationabile videtur, ut ex regula *Secundum naturam &c.* ut quem sequuntur commoda, sequantur incommoda; istorum prior debeat esse obligatio; Aliorum verò nisi subsidia; Bene verum quod nimium raro, & forte nunquam formiter hujusmodi quaestiones disputari occasio præbet.

Hujus.

Hujusmodi autem Curia Procuratoribus, magis quam Advocatis, congruere videtur traditio antiquorum Canonistarum, *Hofion-in proem sum, numer. 7. Muta ad consuet. Patrom. cap. 68. & alii communiter.* ut plus mereantur Advocati bene suum officium facientes, quam religiosi Carthusiani; Eo quia ista professio, de sui regulari natura, nimium periculosa sit, Pejorandi etenim occasio, in calumniis, & mendaciis (ut supra advertitur) proprie vigere videtur in iis defensoribus, qui causas dirigunt, ac processus ordinant, atque ex eorumdem processuum, aliorumque jurium visione, distinctam habent informationem facti, in cujus alteratione viget periculum animæ; Ac etiam quia, utpote fiduciarum litigantium, tam in litibus, quam in aliis negotiis, beneque informari de omnibus secretis domorum ita illi, quibus latronum, & grassatorum potius, quam Curialium nomen congruit, eos suffocare, atque excoarere satagunt, sive cum prævaricationibus secreta pandere, ut ab alia parte pecunias obtineant; (Et utinam in Mundo non adessent Curiales ex hujusmodi infami genere); Et per consequens bene dicitur, quod magni meriti censendi sunt apud Deum, probi Curiales tanquam operarii Justitiæ, Reipublicæ proficui; Boni etenim, & integri causidici, non solum Reipublicæ proficui sunt, pro causis, & negotiis quæ ipsi peragunt, sed etiam quia cum eorum exemplo, eos qui malos mores, vel malum genus habeant; terrent, vel saltem in parte coercent, ne majora mala committant; Ac etiam quandoque cum ipsismet Judicibus, idem effectus resultare solet, dum probi, & integri Curiales, Judicibus, & Magistratibus cujuscunque gradus sint, liberè, & alte loqui possunt quando videant justitiam titubantem quod non possunt facere illi qui malos habeant mores.

Procuratoribus item, magis quam Advocatis, pro Curia stylo, congruere videntur ea, quæ alibi agendo, de contractibus, vel ultimis voluntatibus infirmi ad favorem medici, insinuata sunt, *tit. de testament. dist. 51.* cum Advocati, & præsertim classici, penè cum litigantibus non tractent, neque causarum, ac negotiorum curam habeant, adeo ut quandoque causæ disputatæ, bonum, vel malum eventum, per hebdomadas, vel menses ignorent, totaque fiducia, & conversatio litigantium, sit cum Procuratoribus, à quorum libito, ut plurimum pendet Advocatorum assumptio, ac mutatio; Quin immò etiam approbatio seu fama, quoniam litigantes, à Procuratoris oraculo pendere solent, atque judicium efformare, an bene vel malè Advocati scripserint; Unde propterea in Curia res videtur in oppositum ejus quod alibi praxis docet, quod scilicet Advocati, & præsertim juvenes, qui negotiorum occasiones cupiunt, vel etiam illi seniores qui (juxtà meam dicendi consuetudinem) ex ordine mendicantium censendi sunt, Procuratoribus nimium obsequiosi esse coguntur.

Item istis classicis Procuratoribus, æquè ac Advocatis congruunt omnia alia quæ DD. tradunt (loquendo generaliter de Advocatis) quoniam isti proprie sunt illi Advocati, quorum usus in Urbe est frequentior; Tum circa punitionem, ob injurias, & convicia in scriptis, vè ore tenus *Sancti. decis. 374.* Tum etiam circa eam propositionem, quam antiqui Canonistæ

Card. de Luca, Relatio Curia Romana.

tradunt, *10. Andr. in cap. per tuas num. 7. qui filii sint legitimi Aponte de Proreg. tit. de assensu reg in Rubrica in foro.* ut Advocato bonam causam fovere justè opinanti, deducere quoque liceat motiva irrelevantia, ob aliquorum Judicum imperitiam unde bona, & solita motiva non agnoscant, amplectantur autem irrelevantia, & levia juxtà alias insinuatam exemplum illorum, qui salubres ac nobiles cibos nauseant, nimium autem eis cordi sunt, fabæ cæpæ & alia; Dummodo tamen absit mendacium positivum in quo est puniendus.

VII.

De Procuratore fiscali generali Urbis; Aliisque fiscalibus, & de Procuratoribus pauperum; Ac etiam de de Commissario Camera.

Quemadmodum autem, in ordine Advocatorum, ut supra, sunt duo superius recensita officia, Advocati pauperum, & alterius Advocati Camerae, & fisci; Ita in hoc ordine Procuratorum, adsunt officia, pariter pro pauperibus, ac pro fisco, & Camera, quales sunt; Procurator fiscalis generalis, de quo jam supra (licet incidenter) actum est sufficienter, occasione agendi de Advocato fiscali; Ac etiam pluries mentio habita est agendo de singulis Tribunalibus Urbis, quæ causas criminales quoque peragant; Istudque munus inter alia, supra recensita, primum locum occupat, dum Fiscalis præcedit Commissarium Camerae, atque dicitur Papæ familiaris, non solum ob partem palatii, quam obtinet, sed etiam quia utitur vestibus violaceis, quibus utuntur Papæ familiares actuales, & aulici, qui illi in aula domestica inferviunt, *Camariarii* appellari, quorum aliqui sunt honoris tantum, alii verò actuale servitium præstant; Eisdem prærogativas in omnibus habet quoque Commissarius Camerae qui est Procurator Camerae, & fisci in civilibus, sive in negotiis cameralibus, juxtà distinctionem superius traditam, inter Camerae, & fiscum.

Ambo itaque isti duo Procuratores, Camerae, & Fisci in officium, sedent in Camera inter camerales, ac respectivè interveniunt in Congregationibus, aliisque congressibus criminalibus, vel cameralibus, pro qualitate negotiorum, quæ eorum cuilibet incumbunt, ut agendo de Advocato fiscali supra advertitur.

Et nisi essent officia manualia ad nutum amovibilia, adeo ut non habeant illam perpetuitatem, quam de ejus regulari natura habent prædicta duo alia officia Advocati pauperum, & Advocati fiscalis, essent longè majoris existimationis; Tum ob majora emolumenta; tum etiam ob majorem occasionem beneficiorum, vel præjudiciorum, ex quibus in hoc mundo existimatio major resultare videtur. Fiscalis sc. in causis criminalibus, & Commissarii in appalibus, & spoliis, aliisque juribus cameralibus, dum isti officiales majorem habent in hujusmodi negotiis partem, quam Advocatus, qui juxtà eandem Curia praxim, etiam cum privatis, reputatur remedium subsidiarium pro difficultatibus, quæ consistunt in puncto iuris, in reliquis autem totum pondus, totaque fiducia est Procuratorum; Idque ad rem potissimè comprobatur praxis audientia Papæ; Siquidem ut alibi supra

Q9

adver-

advertitur, post Cardinalem nepotem superintendentem generalem, & Datarium, ac Secretarios Brevium, & Status, magis frequentem, & accuratam audientiam Papae habent, Gubernator Urbis, & Thesaurarius statutis diebus mercurii, & sabathi, ultra illam extraordinariam quam negotiorum urgentia exigit; Isti vero officiales majores semper adjunctos habent praefatos officiales minores, Gubernator scilicet Fiscalem, & Thesaurarius Commissarium, ut si oportunitas exigeret, Papae audientiam quoque habeant; Quinimò praxis quandoque docet, quod majorem fiduciam habeat Papa cum fiscali, quam cum Gubernatore, sive majorem cum Commissario, quam cum Thesaurario; Et tamen id non sequitur in Advocato, quem raro, & in aliquibus extraordinariis gravibus negotiis Papa solet audire.

Bene verum est, quod antiquioribus temporibus, longè majus erat munus Commissarii Camerae, dum quamplura explicabat ex iis, quae nunc explicant Gubernator, & Thesaurarius, ut saepius recensiti antiqui Romanae Curiae praxis scriptores testantur. *Vestr. dict. lib. 2. c. 19.*

Non semper tamen isti officiales, ex isto Procuratorum ordine assumuntur, & praesertim procurator fiscalis, dum ut superius insinuatum est, esse solet peritus criminalista, qui in munere judicis, vel Locumtenentis criminalis diu versatus fuerit; Pro frequentiori autem praxi ex hoc ordine procuratorum, & praesertim ex illis collegii, assumi solet Commissarius, sed quandoque rarius, etiam ex ordine Advocatorum.

Habent autem isti officiales adjutorem, vel ministrum subordinatum, qui substitutus fiscalis, vel substitutus Commissarii appellatur, istique ex ordine sollicitatorum, & quandoque etiam procuratorum, non tamen Collegii assumi solent quantum praxis docet.

Adfunt quoque in criminalibus, quidam alii fiscales; Nempè ille supraenunciatus, Tribunalis Sancti Officii, sive Inquisitionis universalis; Alter fori Capitolini enunciatus in ejusdem fori particulari rubrica; Et alter in Tribunali Aedilium seu Magistrorum viarum, ut pariter supra in hujus Tribunalis rubrica habetur.

Procuratores pauperum, duo sunt, ut occasione agendi de visitatione carceratorum, pariter supra insinuatum est; *supra disc. 29.* Unus scilicet quem juxta generalem morem omnium principatum, & magnorum Tribunalium respectivè, deputat Papa, tanquam adjutorem, & operarium Advocati pauperum, in iis quae facti sunt, sive iis, quae processus ordinaria concernunt; Alter vero deputatus per insignem Archiconfraternitatem, quae Charitatis appellatur, eaque erecta est in Ecclesia S. Hieronymi propè palatium Farnesianum; Qualia verò sint istorum Procuratorum munera, vel obligationes, plenè agunt moderni scriptores de visitatione carcerum, qui in hoc munere, nimium laudabiliter diu versati sunt, ideoque apud eos facile erit inspicere, *Scannarola de visitat. carceratorum lib. 1. §. 8. cap. 6. fol. 106.*

VIII.

De Sollicitatoribus, & Agentibus, aliisque togatis qui sub Curialium genere veniunt.

IN juridica significatione, Sollicitatores sunt duplicis speciei; Una scilicet forensium seu

causidicorum qui in causis contentiosis, sunt adjutores, & operarii Procuratorum, circa acta ordinatoria, & alia munia personalia magis mechanica, in quibus classici, & occupati Procuratores non solent se ingerere per seipso, ut supra dictum est; Et altera eorum, qui vacant negotiis Datariae, & Cancellariae Apostolicae, ac etiam Secretariae brevium, seu Penitentiariae, & sic circa gratiosa potius quam contentiosa.

De communi verò loquendi usu, sub hoc vocabulo Sollicitatorum, veniunt solum illi de prima specie, cum alii de secunda, appellentur Expeditores, sive Expeditionarii.

Verificatur autem in forensibus, & contentiosis, ista tertia species, in causis Tribunalis Rotae, ac etiam in aliquibus gravibus aliorum Tribunalium, & praesertim utriusque Signaturae Camerae, & Auditoris Camerae; In reliquis enim generaliter ista contradistinctio non datur, quoniam unus gerit omnia, solumque aliquando (sed raro) ubi gravis difficultas urgeat, ad opem Advocati, ut plurimum, post vulnus acceptum, recurrere solent; Istorumque est major, ac penè infinitus numerus, utramque figuram faciunt Procuratorum scilicet, & Sollicitatorum respectivè, pro causarum qualitate; Quinimò etiam inter eos plures classes seu distinctiones dignosci videntur, pro diversitate Tribunalium, quibus aliqui omninò addicti sint, in aliis non versentur; Aliqui verò magis, & minus, aliis quoque vacant.

Istorum Sollicitatorum, qui sub Procuratoribus, eorumque subordinatione, causas sollicitant, munus est incumbere aliquibus actibus ordinatoriis, tam judicialibus, quam extrajudicialibus, & praesertim in citationibus, & intimacionibus, atque in subscriptionibus dubiorum, atque in distributione informationum in propositione causae, juxta ea quae agendo de Tribunali Rotae insinuata sunt, *supra disc. 32.* ac etiam in illis Camerae, & utriusque Signaturae; Ipsique ut plurimum interveniunt in contradictoriis, quae habentur in publicis audientis, in Tribunalibus praesertim Auditoris Camerae, & Vicarii, ac in aliis.

Et quoniam isti, pro majori parte esse solent juvenes studiosi, & diligentes, qui hoc munus suscipiunt, ut instruantur, atque habilitentur ad munus procuratoris, & quandoque etiam ad illud Advocati, cum etiam in puro Jurista, nimium conferat, habere aliquam notitiam praxis, non solum istius sollicitaturae, sed etiam alterius Datariae, & Cancellariae, praesertim pro materiis beneficialibus; Quinimò magis id conferret, atque fortè necessarium esset, in iis, qui viam Praelaturae assumpturi sunt; Hinc proinde, classici occupati Procuratores istorum operam adhibere solent, etiam in vltura, & spolio processus, & in compositione summarii, super magis substantialibus, juxta pluries enunciatum stylum; Quia verò non omnium hominum eadem est conditio, atque impossibile est, ut in aliquo genere personarum dentur solum viri probi & integri, sine mixtura improborum; Hinc aliquando sequi solet, quod aliqui maligni Juvenes, concipere solent summarium minus fidele seu factum diversimodè supponere, atque exinde apud non benè versatos, scandalum adversus Curiales concipi solet; Verum Procu,

Procuratores quando id agnoscant, seu per alterius Partis oppositiones, præmoniti sint, cum memorialibus, in vigilia propositionis causæ; Judices, de errore, vel alteratione, candide, atque cum debita integritate advertunt; Istorumque Sollicitatorum præmium pro frequentiori praxi consistit in annuo vel menstruo stipendio, tanquam per speciem salarii, atque ut plurimum ipsi sunt Procuratores judiciales id est quod in eorum personis conficiuntur mandata ad lites, ideoque juxta Procuratores defensores verè & propriè sunt Patroni causarum, sive Advocati juxta morem aliarum Curiarum, & regionum in quibus non habeatur ista tertia species Advocatorum Curia respondendum de jure tantum.

De altera verò specie Sollicitatorum Dataria, & Cancellaria, aliquid insinuat est supra agendo de Vicecancellario & de Datario, supra disc. 9. & 10. Istorum verò præmium licitum, & publicum suas habet taxas à quadam consuetudine, tot scilicet ducatorum, pro qualibet expeditione, juxta earum diversam qualitatem; Reliquum verò quod à partibus ignaris extorqueatur, quodque facilius in negotiis ultra montes sequi potest, & forsitan quandoque solet, est furtum, & rapina.

Item in hoc etiam primo genere Sollicitatorum forensium, ad est unus qui habet hoc munus in officium, nempe sollicitator Camerae, atque in hac sphaera reputatur munus considerabile; Tum ob emolumenta; Tum etiam ob peritiam quam assumit graviorum negotiorum cameralium.

Agentes dicuntur illi, qui curam habent negotiorum, tam forensium, quam aulicorum, quæ in Curia habeant Legati, Nuntii, Episcopi, Gubernatores, & alii similes; Ac etiam, Principes, & Magnates, atque Communitates; Istorumque penè infinitus est numerus, atque ab eis peragitur major pars negotiorum, quæ in forma extra judiciali, pro majori parte per viam supplicum libellorum seu memorialium peraguntur in Sacris Congregationibus Cardinalitiis, de quibus distinctè supra est actum; Istaque Curialium species vel sphaera, est forsitan Curia famæ, & estimationi magis præjudicialis, in negotiis præsertim gratiosis Palatii Apostolici vel Dataria, & Secretaria brevium, sive Sacrarum Congregationum, ac etiam quandoque in negotiis contentiosis Tribunalium, quod scilicet ad proprium turpe lucrum; Aliqui extorqueant à correptionibus pecunias, falsò fingendo munera & corruptelas officialium, seu mediatorum; Ad sunt tamen inter eos quoque viri probi & integerrimi, omnique laude digni.

In hoc etiam genere, ad sunt illi, qui hoc munus habeant in officium publicum; Ut sunt Agentes Communitatum, de quibus superius agendo de Congregatione boni Regiminis advertitur, supra disc. 26. Ac etiam sunt aliqui nimium qualificati Agentes Imperatoris, & Regum, aliorumque magnorum Principum, qui peragi non congruit per eorum Oratores, quatenus ad sint, sive etiam ea, quæ ab ipsis agenda essent, quando abesse contingat.

Magnum præterea numerum habet Curia, professorum togatorum, etiam nimium literatorum, & in scientiis versatorum, qui quandam tertiam seu neutram speciem constituunt, quia

quia nempe, non sint formiter addicti Curia forensi, gerendo explicitum munus Advocati, vel Procuratoris, vel Sollicitatoris, sive Agentis; Minusque addicti sunt Curia aulicæ gerendo munus Auditoris, vel Secretarii literarum, & memorialium respectivè sive Adjutoris studiorum, sed propriae domi viventes, atque aliquas aulas colentes, pro eorum præfensionibus, assequendi dignitates, & beneficia, sive, ut se disponant ad prælaturam, adhuc aliqua peragunt negotia, vel aliquarum causarum studio, & defensionem vacant, gerendo actus, sub nomine alterius Curialis; Istaque personam ego per aliquod spatium gessi, priusquam muneri Advocacionis, ex amicorum suasionibus, formiter me addicerem, dum absque hoc animo, accidentaliter ad Curiam accessi, pro aliquibus controversiis immunitatis ecclesiasticæ, occasione Vicariatus Generalis in patria, adeò ut casui mea curialitas referenda sit, præter intentionem assumendi hanc pessimam occupationem, quam dedit Deus filiis hominum.

Admirationem aliqui non benè informati concipiunt, quod Advocati, vel Procuratores classici, & famosi, juxta aliorum principatum stylium, non frequenter ad majora munera, majoresque gradus promoveantur; Verùm admiratio effectus est imperitiæ; Ubi libet etenim literatorum duæ sunt classes, vel duo sunt in simul connexi ordines; Unus scilicet Magistratum; Iter verò Advocatorum; Ideoque ad Magistratum loca vacantia, ex alio Advocatorum ordine assumere oportet; Secus verò est in Curia, dum quatuor sunt literatorum, & togatorum ordines; Primus nempe Magistratum majorum; Secundus Prælatorum, qui cum magna proprii æris erogatione in Nuntiaturis, & Guberniis, aliisque Sedibus Apostolicæ muneribus, ac servitio diu versantur, ac merentur; Tertius est Advocatorum, & Procuratorum; Et quartus Aulicorum, ac aliorum ut supra; Ideoque post primum ordinem, succedit secundus Prælatorum, qui digniorem occupat locum, & per consequens non mirum, si rara est assumptio, vel evocatio eorum qui sunt in tertio & quarto; Ac etiam, quia electivi Principatus qualitas frequenter operatur verificationem parabola Evangelii, quod sint novissimi primi, & primi novissimi.

DISC. XLVII.

De Notariis; Et remissivè de aliis pertinentibus ad Curiam Romanam.

SUMMARIUM

- 1 DE duplici specie Notariorum privatorum, & illorum qui habeant in officium.
- 2 Quod Notariorum privatorum usus in Curia sit modicus.
- 3 De substitutis, & adjutoribus Notariorum habentium officium.
- 4 Quod isti substituti debeant esse Notarii, & quid si non sint tales.
- 5 An Sacra Congregationes adhibeant Notarium.
- 6 De Notariis Rota.